

Hinducu faşizmin yükselişİ

Burak Gürel

Aşırı sağın dünya çapında yükselişİ günümüzün en önemli politik sorunlarından biridir. Bu yükselişin kökleri, 1980'lerin başından itibaren pek çok ülkede gerçekleşen neoliberal sınıf saldırısının başta işçi sınıfı olmak üzere geniş halk kitlelerinde yarattığı hoşnutsuzlukta yatıyor. Halkın önemli bölümü, özellikle 1990'lardan itibaren neoliberal politikaları uygulayan merkez (sağ ve sol) partilerinden uzaklaşmıştır. Doğu Avrupa'dan Doğu Asya'ya uzanan geniş coğrafyadaki bürokratik işçi devletlerinin (çökerek veya içten içe çürüyerek) kapitalizme geçişinden sonra dünya çapında uzun bir krize giren sosyalist hareket, neoliberalizmden hoşnutsuz işçilere ciddi bir alternatif sunamamıştır. Bu nedenle, proletaryanın giderek artan bir bölümü yüzünü aşırı sağa doğru çevirmiştir. 2008'de başlayan üçüncü büyük depresyon, işsizliğı, güvencesizliğı ve yoksulluğı artırarak bu eğilimi derinleştirmiştir.

Farklı ulusların burjuvazileri ve devletleri arasında artan rekabet aşırı sağın yükselişinin ikinci temel nedenidir. İlk iki büyük depresyona (1873–1896 ve 1929–45) benzer biçimde, üçüncü büyük depresyon da ulusal sermayeler arasındaki rekabeti artırıyor. ABD hegemonyasının aşınması bu eğilimi güçlendiren bir diğer faktördür. ABD'nin görece ekonomik gücü giderek azalıyor. Afganistan ve Irak işgalle-

rinin fiyaskoyla sonuçlanması ve radikal İslamcılığı güçlendirmesi, müttefikleri Gürcistan ve Ukrayna'yı Rusya karşısında yeterince koruyamaması ve Suriye iç savaşına yönelik bütünlüklü bir strateji izleyememesi ABD'nin dünya jandarmalığı konumunu aşındırmıştır. Dünya çapında artan rekabet ve istikrarsızlık, uluslararası hiyerarşinin yıkılıp yeni baştan kurulması ihtimalini gündeme getirmiştir. Bölgesel savaşlar ve (hatta) dünya savaşı ufukta beliren tehlikelerdir. Kendi milletlerini seferber ederek rekabette başarılı olmak isteyen burjuva devletleri milliyetçiliği körüklüyor. Kendi milletini diğerlerinden ayırıp biricik kıldığı varsayılan nitelikleri geri kazanmak, şanlı (olduğu varsayılan) geçmiş canlandırmak, geçmişteki başarısızlıklar yüzünden kırılan ulusal gururu onarmak, uluslararası itibarı artırmak gibi hedefler kitleler arasında (yeniden ve giderek) popülerleşiyor. Sosyalist hareketin krizinin de etkisiyle, tekil ülkelerde farklı burjuva partileri arasındaki rekabet milliyetçilik yarışı temelinde gerçekleşiyor.

Donald Trump'ın ana sloganı olan "Amerika'yı yeniden büyük yapmak" bu eğilimin çarpıcı bir örneğidir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) yıkılmasından sonra Batı karşısında zayıflayan Rusya'yı yeniden güçlendirme vaadinin Rusya'da giderek daha otoriter bir yönetim sergileyen Vladimir Putin'in arkasındaki ciddi kitle desteğinin önemli kaynaklarından biri olduğu biliniyor. Japonya'da Şinzo Abe yönetimi İkinci Dünya Savaşı'nda alınan yenilgiden sonra ülkenin benimsediği pasifist yönelişi rafa kaldırmaya çalışıyor ve Çin ile rekabet çerçevesinde milliyetçiliği pompalıyor. Hindistan'da 2014'te işbaşına gelen Hindistan Halk Partisi (*Bharatiya Janata Party*–BJP) hükümeti, ülkenin uluslararası gücünü ve itibarını artırma hedefini vurguluyor ve (ABD ile işbirliği halinde) Pakistan ve Çin'e karşı askeri rekabeti kızıştırıyor.

Sungur Savran'ın bu sayıdaki yazısında saptadığı gibi, dünya çapındaki aşırı sağcı dalgalardan, büyük depresyonların tetiklediği iki temel soruna cevap vermeye çalışırlar. Bu sorunlardan ilki işçi sınıfı mücadelesidir. İtalya ve Almanya'daki faşist diktatörlükler, Franko dönemi İspanyası ve Salazar dönemi Portekizi gibi faşizan rejimler işçi sınıfından gelen ciddi tehdidi tamamen bertaraf etmek isteyen büyük sermayenin aracı işlevini yerine getirmiştir. Aşırı sağcı dalganın ikinci kaynağı, kriz nedeniyle farklı ulusal sermayeler ve devletler arasındaki rekabetin kızışmasıdır. Bu tip dönemlerde ulusal ekonomiler gümrük duvarlarını yükselterek kendilerini korumaya alırken, emperyalist devletler dünya ekonomisindeki paylarını diğerlerinin aleyhine artırabilmek için savaşır. 1929 bunalımının ertesindeki ulusal korumacılık ve İkinci Dünya Savaşı bunun ifadesidir.

2008 bunalımının özgül niteliği bu çerçevede anlaşılabilir. 1929'dan farklı olarak 2008 krizinde işçi sınıfının örgütlülük düzeyi ve siyasi tercihleri burjuvaziye aşırı sağa sarılmaya itecek nitelikte değildir. Yunanistan gibi krizin etkisiyle sosyalist ve faşist hareketin aynı anda yükseldiği ve sokakta sıklıkla karşı karşıya geldiği

az sayıda örnekte dahi işçi sınıfından gelen siyasi tehdit 1930'lara nazaran çok daha düşüktür. Bunun ilk nedeni bürokratik işçi devletlerinin kapitaliştirilmesiyle birlikte sosyalizmin itibarının büyük ölçüde aşınmasıdır. İkinci neden ise 1970'lerin sonundan itibaren uygulanan neoliberal politikaların işçi sınıfının örgütlülüğünü 2008 krizinden epeyce önce zayıflatmış olmasıdır. Bu nedenle, ciddi potansiyeline ve bazı ülkelerdeki olumlu gelişmelere rağmen, burjuvaziyi aşırı sağa itecek düzeyde bir işçi hareketi mevcut değildir. 1929 ve 2008'in esas ortaklığı ulusal sermayeler ve devletler arasındaki kızırgan ekonomik ve askeri rekabettir. Günümüzde yalnızca emperyalistler arasında değil, Çin, Rusya ve Hindistan gibi daha düşük düzeyde ama atak yapmakta olan devletlerin de dâhil olduğu kızgın bir uluslararası rekabet söz konusudur. Üçüncü Dünya Savaşı somut bir ihtimal haline gelmiştir.

Bu uluslararası bağlamda aşırı sağın yükselişi dünya işçi ve sosyalist hareketlerinin önündeki en ciddi sorunlardan biri haline gelmiştir. Aşırı sağ familyasının içinde birbirinden epey farklı yönelişler mevcuttur. Bazı hareketler parlamenter demokratik rejimi değiştirmeksizin yönetimi daha otoriter ve şovenist bir doğrultuda dönüştürmeyi hedefliyorlar. Bazı hareketler parlamenter rejimi ortadan kaldırarak diktatörlük kurmayı amaçlıyorlar. Bu son grup içinde de önemli ayrımlar bulunuyor. Klasik faşizme benzer biçimde, parlamenter yöntemler ile paramiliter örgütlenmeyi ve (şiddet yöntemlerini de içeren, parlamento-dışı) kitle seferberliklerini birleştiren, dolayısıyla klasik faşizme benzeyen hareketler mevcut. Ayrıca, esas olarak parlamenter yöntemlere yaslanan, paramiliter bir örgütü bulunmayan veya ancak rüşeym halinde bulunan, bu nedenle ön-faşist (proto-faşist) olarak nitelenmesi gereken hareketler de bulunuyor. Bu nedenle, her bir aşırı sağcı harekete karşı etkili mücadele edilebilmesi için özgül niteliklerini incelikle saptamak gerekiyor.

Bu yazı BJP tarafından temsil edilen Hinducu faşizmin tarihsel gelişimini ve günümüzdeki yükselişini inceliyor. Bu hareketin anlaşılması içinde bulunduğumuz dönemin genel karakterini kavramaya yardım edecektir. Hinducu faşizm kökleri 19. yüzyıla uzanan, laiklik karşıtı, dinci bir harekettir. 1920'lerden itibaren katı bir anti-komünizme ve paramiliter örgütlenmeye yaslanması nedeniyle faşist bir karaktere sahiptir. Hindistan Ulusal Kongresi'nin (*Indian National Congress, INC*; Kongre Partisi olarak da bilinir) temsil ettiği siyasal merkezin ekonomik kalkınma ve refahı artırma alanlarındaki başarısızlığı ve neoliberal yönelişi ile sosyalist hareketin gerileyişi sayesinde Hinducu faşizm 1990'lı yıllardan itibaren büyük atak yapmıştır. Merkez partilerinden farklı olarak, taban örgütleri aracılığıyla proletaryaya sosyal hizmetler ve yardımlar götürerek güçlenmiştir ve iktidardayken de aynı tutumu sürdürmektedir. Bu nedenle, Hinducu faşizme (ve ona benzeyen öteki dinci sağ hareketlere) karşı laikliği ve demokratik hakları savunmak yeterli değildir. İsrarlı ve sistematik bir işçi sınıfı politikası ve örgütlenmesi haricinde hiçbir politika bu hareketleri kalıcı olarak geriletemez.

Bu yazı beş bölümden oluşuyor. Girişi izleyen ikinci bölümde Hinducu faşizmin tarihsel kökeni ve temel özellikleri inceleniyor. Üçüncü bölümde bu hareketin 1990'lardan günümüze uzanan yükselişinin nedenleri inceleniyor. Dördüncü bölüm BJP'nin iktidar pratiğine odaklanıyor. Sonuç bölümünde yazının temel argümanları özetleniyor.

Hinducu faşizmin tarihsel kökeni ve temel özellikleri

Hinducu siyasetin kökenini anlamak için üç tarihsel olguyu akılda tutmak gerekir. Bunlardan ilki Moğol kökenli Müslümanların Hint alt-kıtasının orta ve kuzey bölgelerini 1526'dan itibaren fethidir. Fetih sonrasında Hindular ile Müslümanlar arasında kültürel geçişkenliğin ve kaynaşmanın mevcut olmadığını iddia eden (Hinducu ve İslamcı) tezlerin aksine, iki dinin mensupları arasında kültürel ve siyasi alanlarda belirli bir düzeyde sentezin varlığı kanıtlanmıştır. Moğol devleti ve Müslüman yerel yöneticilerin Hindu tapınaklarına ve bayramlarına, Moğollara karşı mücadele eden Maratha ve Rajput hanedanları gibi Hindu devletlerinin de Müslümanların camilerine ve bayram kutlamalarına hamilik yaptığı zamanlar olmuştur. Hindu ve Müslüman askerlerin aynı ordunun komutası altında bulunduğu dönemler de yaşanmıştır. Dolayısıyla, Hindu-Müslüman ilişkilerinin her dönemde düşmanca olduğu söylenemez. Ayrıca, Hindistan'daki Şii-Sünni mezhep çatışmalarının en az Hindu-Müslüman çatışmaları kadar şiddetli olduğu dönemler de mevcuttur. Yine de, Moğol fethinin Hindu-Müslüman gerilimini başlattığı, (en geç) 18. yüzyıldan itibaren iki grup arasında defalarca kanlı çatışmaların yaşandığı açıktır.¹

İkinci önemli olgu Hindistan'ın Britanya tarafından sömürgeleştirilmesidir. Doğu Hindistan Şirketi'nin 1757'de Bengal'i işgali ile başlayan sömürgeleşme süreci 1857'de alt-kıtanın tamamen Britanya İmparatorluğu'na bağlanması ile derinleşmiş ve 1947'ye kadar sürmüştür.

Üçüncü önemli olgu Britanya sömürgeciliğinin sona ermesinin hemen ardından başlayan kanlı bir savaş ve etnik temizliğin ardından alt-kıtanın Hinduizm-İslam ayrımı temelinde iki ayrı devlete (Hindistan ve Pakistan) bölünmesidir.² Müslüman Moğol İmparatorluğu döneminde İslam, Britanya sömürgeciliği döneminde ise Hristiyanlık alt-kıtada yayılmıştır. 1947'de Pakistan'daki Hinduların önemli bölümü Hindistan'a, Hindistan'daki Müslümanların önemli bölümü Pakistan'a göç etmiştir. Buna rağmen, Hindistan'da çok ciddi bir Müslüman azınlık varlığını sür-

1 Bu konuda dikkatli bir analiz için bkz. C. A. Bayly, "The Pre-History of 'Communalism'? Religious Conflict in India, 1700-1860", *Modern Asian Studies*, cilt: 19, no: 2, 1985, s. 177-203.

2 1947 öncesinde Doğu Bengal, daha sonra bir müddet Doğu Pakistan olarak bilinen bölgenin 1971 yılında Pakistan'dan ayrılarak Bangladeş devletine dönüşmesi, din tutkalının ulusal birliği sağlamaya yetmediğini gösteren çok sayıda örnekten bir tanesidir.

dürmüştür. 2011 nüfus sayımına göre, ülke nüfusunun dini kompozisyonu şöyledir: Hindular (% 79.8), Müslümanlar (% 14.2), Hristiyanlar (% 2.3), Sihler (% 1.7), Budistler (% 0.7), Jainler (% 0.4), dini inanç belirtmeyenler (% 0.2).³ Mutlak rakamlara bakıldığında Hindistan, Endonezya'nın ardından en fazla Müslüman nüfusuna sahip ikinci ülkedir.

1947 bölünmesinin en önemli sonuçlarından biri Keşmir ulusal sorunudur. Nüfusunun büyük çoğunluğu Müslüman olan Keşmir'in önemli bir bölümü Hindistan tarafından ilhak edilmiştir. Keşmirli Müslümanlar o zamandan beri bağımsızlık mücadelesi veriyorlar. Bağımsızlık kazanıldığı takdirde bölgenin yoluna ayrı bir devlet olarak mı yoksa Pakistan'a katılarak mı devam etmesi gerektiği sorusuna Keşmirli birbiriinden farklı yanıtlar verse de, Pakistan'ın sorunun önemli bir aktörü olduğu kesindir. Keşmir üzerindeki rekabet nedeniyle Hindistan ile Pakistan bugüne kadar üç defa (1947, 1965 ve 1999) savaşmıştır. İslamcı hareketler, Keşmir ulusal mücadelesinde öteden beri etkili olmuştur. Diğer devletlere benzer biçimde, Hindistan da Keşmir'deki varlığını ulusal ve uluslararası düzeyde "terörizm" argümanını kullanarak meşrulaştırmaya çalışıyor. Keşmir sorununun çözümsüz kalması Hindu şovenizmini beslemiştir.⁴

"Hindutva" diye bilinen, "Hindu milliyetçiliği", "Hindu dinciliği" ve "Hindu şovenizmi" anlamlarına gelen, bu yazıda "Hinducu faşizm" olarak nitelendirilen siyasi ideoloji ve hareket, Hindu dinine mensup çoğunluğun başta Müslümanlar ve Hristiyanlar olmak üzere tüm azınlıklar üzerinde mutlak hâkimiyetini hedefler. Müslümanların ülkedeki en büyük azınlık grubu olması, Keşmir sorunu ve Pakistan ile düşmanlık nedeniyle Hinduculuğun esas düşmanı Müslümanlardır. 7. yüzyılda kurulan ilk İslam devletini ve 16. yüzyıldan itibaren halifelik makamına sahiplik yapmış olan Osmanlı İmparatorluğu dönemini "altın çağ" ve günümüzün koşullarında mümkün merteye diriltilmesi gereken modeller olarak gören Türk İslamcılığına benzer biçimde, Hinduculuk da alt-kıtanın Hindu hanedanların egemenliğinde olduğu, Moğol fethi öncesi dönemi altın çağ olarak sahiplenir ve günümüz koşullarında diriltmeyi amaçlar. Müslüman Moğol fethini Hindu anavatanının tecavüze uğraması ve en büyük felaketi olarak görür. Müslüman Moğolların alt-kıtaya hâkim olduğu dönemde varlığını sürdürebilen Hindu devletlerini ve prensliklerini, özellikle de Moğolların gerilemesinde büyük rol oynayan Maratha devletini olumlu tarihsel referanslar olarak kabul eder.

Hindu milliyetçiliği özcü, cinsiyetçi ve şoven biçimde tanımlanmış erkek ve

3 "India has 79.8% Hindus, 14.2% Muslims, says 2011 census data on religion", 26 Ağustos 2015, <http://www.firstpost.com/india/india-has-79-8-percent-hindus-14-2-percent-muslims-2011-census-data-on-religion-2407708.html>

4 Keşmir sorununun tarihsel arka planı konusunda bkz. Perry Anderson, *The Indian Ideology*, Londra ve New York: Verso, 2013, s. 68–74, 142–143.

kadın kimlikleri üzerine kurulu bir tarih anlayışına dayanır. Müslüman erkeklerin gözünün sürekli Hindu kadınların üzerinde olduğunu, Hindu erkeklerin ise zayıf, korkak ve kadınlarını korumakta yetersiz olduklarını iddia eder. Kürtlerin Türklerden daha yüksek doğum oranına sahip olduğu ve bu nedenle günün birinde nüfusun çoğunluğunu ele geçireceği biçimindeki ırkçı anlatıya benzer biçimde, Hindu milliyetçiliği de Müslüman erkeklerin çok sayıda kadınla evlenebildiği, doğum kontrolü yapmadığı, dolayısıyla Müslüman nüfusun Hindulara göre çok daha hızlı arttığı, ülkenin demografik yapısının Hindular aleyhine hızla değiştiği argümanını savunur.⁵ Hindular, Britanya sömürgeciliğini elbette onaylamazlar ama Moğol fethine göre daha az zararlı bir olay olarak görürler. Britanya'nın Müslümanları yenilgiye uğratarak alt-kıtaya yerleşmiş olması bu hayırhah bakışın esas nedenidir.

Hinducu hareketin pek çok aşırı sağ hareket ile benzeşen bir diğer özelliği yayılmacı emelleridir. Hindular doğuda Burma'dan batıda Afganistan'a kadar uzanan, Bangladeş, Pakistan, Nepal ve Sri Lanka'yı kapsayan devasa bölgeye "Birleşik Hindistan" (*Akhand Bharat*) adını verirler. Bu coğrafyayı, kaybedilmiş ve ilk fırsatta geri kazanılması gereken topraklar olarak görürler. Pakistan'ın ayrı bir devlet haline gelmesini önleyememesi Mahatma Gandhi'nin Hindular tarafından öldürülmesinin gerekçelerinden biridir. Hinduların öteden beri Kongre Partisi'ne yönelttikleri en büyük eleştirilerden birisi Birleşik Hindistan hedefinden taviz verilmesidir. Günümüzde Hinducu örgütlerin yayınlarında ve propaganda materyallerinde Birleşik Hindistan haritası bulunur.⁶

Hinducu faşizm, laiklik ilkesini anayasadan çıkarmayı ve Hinduizmi devletin resmi dini yapmayı hedefler. Bu, Hindu olmayanların ikinci sınıf vatandaş haline getirilmesi anlamına gelir. Hindular bu statüyü kabul etmeyenlerin yok edilmelelerini meşru görür. Müslümanların "terörizm" ve benzeri bahanelerle tehcir edilerek Bangladeş ve Pakistan'a gönderilmesi ve/veya kitleler halinde katledilmesini, Hristiyanların ve diğer azınlıkların tamamen sindirilmesini amaçlar. Türk İslamcılarında

5 Müslüman nüfusun Hindulara kıyasla daha hızlı arttığı bir gerçektir ama hızlı bir demografik değişim söz konusu değildir. Hinduların toplam nüfusa oranı 1951'de % 84.1'den 2011'de % 79.8'e düşmüş, aynı dönemde Müslümanların oranı % 9.8'den % 14.2'ye yükselmiştir (Abantika Ghosh ve Vijaita Singh, "Census: Hindu share dips below 80%, Muslim share grows but slower", *The Indian Express*, 24 Ocak 2015, <http://indianexpress.com/article/india/india-others/census-hindu-share-dips-below-80-muslim-share-grows-but-slower/>; "India has 79.8% Hindus, 14.2% Muslims..."). Altmış yıl içinde nüfus dengesinin fazla değişmediği, Hinduların demografik argümanının şovenist bir safсата olduğu açıktır.

6 Thomas Blom Hansen, *The Saffron Wave: Democracy and Hindu Nationalism in Modern India*, Princeton: Princeton University Press, 1999, s. 110; Sankaran Krishna, "Cartographic Anxiety: Mapping the Body Politic in India", *Alternatives: Global, Local, Political*, cilt: 19, no: 4, 1994, s. 511, 520.

benzer biçimde, Hinducular da çoğu kez laiklik ilkesine açıktan karşı çıkmazlar. Uzun soluklu bir mücadele sürecinde laikliği önce toplumsal düzeyde tedrici olarak aşındırmayı, koşulların tamamen olgunlaşmasından sonra ise anayasayı tamamen dinselleştirmeyi hedeflerler. Bu uzun erimli mücadele anlayışına uygun biçimde, “pozitif ayrımcılık” ilkesi çerçevesinde Müslüman azınlığa tanınan bazı yasal hakların (şeriatın aile hukukunun bazı alanlarında geçerli olması vb.) ortadan kaldırılmasını öncelikle talep ederler. Nüfusun % 80’ini oluşturan Hinduların haklarının çiğnenmesi söz konusu değilken, eyalet hükümetlerini ve merkezi hükümeti Hinduları yasal olarak koruyup kollamaya çağırırlar. Türk İslamcılarının muarızlarına taktıkları “katı laiklik taraftarı”, “laikçi” vb. olumsuz sıfatlara benzer biçimde, Hindu milliyetçileri de çoğunluk dinciliğine karşı olan tüm siyasi akımlara “sözde laik” sıfatını yakıştırır.⁷ Böylelikle bir yandan anayasaya (şeklen) bağlılıklarını ilan ederek kendilerini yasal korumaya alırken, diğer yandan laikliğin içini boşaltmaya ve Hinducu siyasetin alanını genişletmeye çalışırlar. Kongre Partisi Hinducu milliyetçiliğe pek çok taviz verse de, Müslümanlar Hindu milliyetçilerinin iktidara gelmesini engelleyebilmek için Kongre Partisi’ne diğer partilerden çok daha fazla oy vermiştir.⁸ Bu durum, çok partili dönemde Alevilerin İslamcıların iktidarını engelleyebilmek için (laiklikten ciddi tavizler vermesine rağmen) en laik düzen partisi olan CHP’ye blok oy vermesine benzer. Bu nedenle, Hinducular Kongre Partisi’ni Müslüman azınlığın partisi,⁹ İslamcılar ise CHP’yi Alevi azınlığın partisi olarak damgalayarak çoğunluk dinine–mezhebine mensup kitlelerden yalıtılmaya çalışmıştır.

Hindu milliyetçiliğinin önemli düşmanlarından biri soldur. Ekim Devrimi’nin hemen ardından yükselişe geçen komünist hareket Hint burjuvazisini ve toprak ağalarını ürkütmüştür. 1930’lu ve 1940’lı yıllarda komünistlerin öncülüğünde, zaman zaman ayaklanma boyutuna varan kitle mücadeleleri verilmiştir. Hindistan ile iyi geçinmek isteyen Sovyetler Birliği’nin basıncı altında giderek reformistleşmelerine rağmen komünist hareketler proletarya ve yoksul köylülük içinde ciddi bir güç olmayı sürdürmüştür. 1989–91 aralığında bürokratik işçi devletlerinin yıkılmasından sonra krize giren ve iyice sosyal demokratlaşan Hindistan Komünist Partisi

7 Hansen, s. 150, 157, 165, 187; Yogendra K. Malik ve V.B. Singh, “Bharatiya Janata Party: An Alternative to the Congress (I)?”, *Asian Survey*, cilt: 32, no: 4, 1992, s. 324–325.

8 Paul R. Brass, “Congress, the Lok Dal, and the Middle–Peasant Castes: An Analysis of the 1977 and 1980 Parliamentary Elections in Uttar Pradesh”, *Pacific Affairs*, cilt: 54, no: 1, 1981, s. 16; Susan Hoerber Rudolph ve Lloyd I. Rudolph, “The Centrist Future of Indian Politics”, *Asian Survey*, cilt: 20, no: 6, 1980, s. 581.

9 Hansen, s. 160, 173–174; Vinod K. Jose, “The Emperor Uncrowned: The Rise of Narendra Modi”, 1 Mart 2012, <http://www.caravanmagazine.in/reportage/emperor-uncrowned-narendra-modi-profile>

(*Communist Party of India*, CPI) ile Hindistan Komünist Partisi–Marksist (*Communist Party of India–Marxist*, CPI–M), günümüzde Türkiye sosyalist hareketinin toplamından çok daha güçlü ve örgütlüdür. Dahası, Hindistan radikal solunun diğer büyük örgütü olan, 2004’ten bu yana Hindistan Komünist Partisi (Maoist) (*Communist Party of India (Maoist)*, CPI (Maoist)) tarafından temsil edilen Maocu hareket, 1960’ların sonundan beri inişli çıkışlı bir seyirle de olsa kırsal gerilla savaşını sürdürebilmiştir. Maocu hareket başta Doğu Hindistan’ın yoksul kırsal bölgeleri olmak üzere ülke çapında azımsanmayacak bir kitle tabanına sahiptir. Hinduclar, milli birliğin düşmanı olarak gördükleri bu hareketlere karşı en başından itibaren sert bir mücadele yürütmüştür. Burada söz konusu olan merkez partilerine özgü pasif anti–komünizm değil, klasik faşizme özgü, sokak şiddetini içeren, aktif bir anti–komünizmdir.¹⁰ Aşağıda göreceğimiz gibi, Hinducluluğu klasik faşizme yaklaştıran temel niteliklerden biri ciddi bir paramiliter örgütlenmeye sahip olmasıdır. Müslüman ve Hristiyanların yanı sıra her akımdan solcular ve komünistler de öteden beri Hinduclu paramiliter örgütlerin hedefinde olmuştur. Hinduclar, komünistlere karşı Britanya sömürge yönetimi ve Kongre Partisi ile işbirliği yapmıştır. Aynı tutumu bağımsızlık sonrasında da sürdürmüş, sert bir mücadeleye giriştikleri Kongre Partisi ile komünizme karşı zaman zaman örtülü ittifak kurmuştur.¹¹

Hinduclu siyasetin kökeni, Hinduclar ile Müslümanlar arasında (en geç) 18. yüzyılda başlayan dinsel çatışmalarda yatar. Bu çatışmaları yalnızca sınıfsal temelde açıklamak mümkün değildir. Ancak, sınıf mücadelelerinin çatışmaların önemli bir nedeni olduğu açıktır. Üst sınıfların kendi aralarındaki mücadeleler ile üst ve alt sınıflar arasındaki mücadeleler pek çok bölgede dinsel ayrımlar ile örtüşmüştür. 19. ve 20. yüzyıllarda Bengal eyaletinin doğusunda yoksul köylülüğün büyük bölümünün Müslüman, toprak ağalarının büyük bölümünün Hindu olması, temelinde sınıfsal çelişkiler yatan mücadelenin çok keskin dinsel çatışmalar biçimini almasına neden olmuştur. Alt–kıtanın pek çok bölgesinde Müslümanlar dokumacılar ile Hindu tefeci–tüccarlar arasında ticaret ve finans alanlarında yaşanan sınıf çatışmaları pek çok örnekte dinsel çatışmaları tetiklemiştir.

Alt sınıfların kendi aralarındaki çatışmalar da dinsel biçimler almıştır. Moğol döneminde yalnızca ekilip biçilen topraklardan vergi alınıyordu. Nüfus görel olarak azdı. Bu sayede hayvancılıkla uğraşanların kullanımına açık, geniş ve ortak mera alanları mevcuttu. Britanya sömürge yönetiminin toprakta özel mülkiyeti yasal güvenceye alan reformları bu durumu değiştirdi. Bu reformlar her arazinin ya özel mülk ya da devlet mülkü olarak tapulanmasını şart koşuyordu. Özel mülkiyet

10 Hansen, s. 106, 166; Kiran Saxena, “The Hindu Trade Union Movement in India: The Bharatiya Mazdoor Sangh”, *Asian Survey*, cilt: 33, no: 7, 1993, s. 691.

11 Aijaz Ahmad, “India: Liberal Democracy and the Extreme Right”, *Socialist Register 2016*, derleyenler: Leo Panitch ve Greg Albo, Londra: The Merlin Press, 2015, s. 183.

olarak tescillenen araziler (ne amaçla kullanıldığına bakılmaksızın) vergilendirildi. Bu kural ortak kullanıma açık meraların özel mülk olan tarım arazilerine dönüştürülmesine neden oldu. Çiftçiler ile hayvancılıkla uğraşanlar arasındaki arazi ihtilafları yaygınlaştı. Çiftçilerin Müslüman, hayvancılıkla uğraşanların Hindu olduğu bölgelerde bu çatışmalar dinsel biçimlere büründü. Britanya sömürgeciliğinin neden olduğu, temelinde ekonomik–sınıfsal çıkarların yattığı bir sorundan ziyade Hinduların kutsal saydığı ineğe Müslümanların saygı duymaması sorunu olarak ifade edildi. Sömürgeciler ile çatışmaktan kaçınan Hindu ve Müslüman hâkim sınıflarının yoksul köylüler üzerindeki hegemonyası da bunun nedenlerinden biridir. Kuzey Hindistan’daki üst kastlara mensup toprak ağaları, 19. yüzyılın son birkaç on yılında “inek koruma hareketi”ni başlattılar. Ulema ve toprak sahipleri de Hindulara karşı cihat ilan ederek aynı yola girdiler.¹²

Derin kökleri olan bir başka çatışma konusu ise Hindu tapınakları ile camilerin yerleri konusundaki ihtilaftı. Moğollar döneminde bazı Hindu tapınakları yıkılmış, yerlerine cami yapılmıştı. Britanya sömürgeciliği döneminde Hindular bu yerlerde yeniden tapınak inşa etmek için harekete geçti. Dini bayramlar, özellikle de aynı tarihlere rastladıkları dönemlerde ciddi gerilim ve çatışmalara sahne oldu. Hindu-uların sahip çıktığı Sanskritçe ve onun şekillendirdiği Hindi dili ile Müslümanların sahiplendiği Urduca arasındaki rekabet de Hindu–Müslüman ayrımını 19. yüzyıldan bugüne değin derinleştiren faktörlerden biridir.¹³

Britanya sömürgeciliğinin “böl ve yönet” siyaseti, dinsel çatışma ateşine benzin döktü. Ağırlıklı olarak Hindu olan hâkim sınıfların 1885’te kurduğu, başlangıçta ulusal bağımsızlık talebini dillendirmeyen Hindistan Ulusal Kongresi’nin bir süre sonra bağımsızlık konusunda (utangaç ve sınırlı olsa da) daha ileri adımlar atmaya başlamasından endişelenen sömürge yönetimi, bu eğilimi zayıflatmak için Hindu–Müslüman gerilimini kullanmaya başladı. Müslümanların yerel yönetimlerde ve ulusal düzeyde daha fazla temsil edilmesi için kotalar kondu. Müslüman hâkim sınıflarının Hindistan Ulusal Kongresi’ne katılmamaları, onun yerine kendilerine ait, ayrı örgütler kurmaları teşvik edildi. 1886’da İslam Eğitim Konferansı, 1887’de Ulusal İslam Birliği kuruldu. İslam Eğitim Konferansı 30 Aralık 1906’da adını Tüm–Hindistan Müslüman Birliği olarak değiştirdi. Bu örgütün güçlenmesi ile Hindu–Müslüman ayrılığı daha da derinleşti.¹⁴ 1930’ların ortasına gelindiğinde

12 Amiya Kumar Bagchi, “Predatory Commercialization and Communalism in India”, *Anatomy of a Confrontation: Ayodhya and the Rise of Communal Politics in India*, derleyen: Sarvepalli Gopal, Londra ve New Jersey: Zed Books, 1993 içinde, s. 196–199.

13 Hansen, s. 73.

14 Sömürge yönetiminin Müslümanların ayrı temsili konusundaki teşvik edici tavrına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. P. Hardy, *The Muslims of British India*, Cambridge: Cambridge University Press, 1972, s. 116–196.

Hindistan Ulusal Kongresi aksi yöndeki iddialarına karşın neredeyse tamamen bir Hindu örgütü haline gelmişti. Üyelerinin yalnızca % 3'ü Müslümandı.¹⁵

Hindu-Müslüman çatışması (en azından) 18. yüzyılın başından itibaren gözlemlenen bir olgudur. 19. yüzyılın sonlarında ise yoğunlaşmıştır. 1882'de İnek Koruma Topluluğu kurulmuştur. Ertesi yıl Lahor, Pencap, Haryana ve Delhi'de inek kesimi meselesi nedeniyle kanlı çatışmalar yaşanmıştır. Benzer nedenle 1886'da Pencap ve Delhi'de, 1889'da ise Haryana'da büyük olaylar çıkmıştır. 1890'larda Kuzey Hindistan benzer çatışmalarla sarsılmıştır. Ağustos 1893'te Bombay'da yüzlerce kişinin öldüğü ve yaralandığı, küçük çaplı bir iç savaş yaşanmıştır.¹⁶ 1890'larda Hindular ile Müslümanlar arasında yaşanan kanlı çatışmaların ardından, 1905 yılında Britanya sömürge yönetimi Bengal eyaletini Müslüman çoğunluklu Doğu Bengal (bugünkü Bangladeş) ve Hindu çoğunluklu Batı Bengal biçiminde ikiye bölmüştür. Bengal'in bölünmesi, Britanya'nın Hindistan'daki gücünün azalmasına paralel olarak giderek yoğunlaşan bağımsızlık sonrasına ilişkin siyasi mücadeleleri ciddi biçimde etkilemiş, Hindular ile Müslümanların aynı devlet çatısı altında yaşayamayacağı fikri giderek kabul görmüştür. Bağımsızlık ufuktan yükseldikçe alt-kıtanın tamamında Hindular ile Müslümanlar arasında zaman zaman iç savaş boyutuna varan çatışmalar yaşanmıştır. Nihayet, 1947'de sömürge yönetiminin sona ermesi ile eşzamanlı olarak gerçekleşen Hindistan-Pakistan bölünmesi sırasında yaşanan çatışmalar, sayısı yarım milyon ile bir milyon arasında tahmin edilen insanın ölümüne, 12 milyon kişinin yerinden edilmesine neden olmuştur.¹⁷

1890'lardan itibaren yaşanan din savaşları sırasında filizlenen Hinduculuk projesi, Tüm-Hindistan Hindu Büyük Meclisi'nin (kısa adı Hindu Mahasabha) 1913'te kurulması ile ilk kez ulusal ölçekte örgütlü bir siyasi harekete dönüşmüştür. Müslümanları açıkça hedef alan Hindu Mahasabha'nın 1938'e kadar Hindistan Ulusal Kongresi'nin içinde kalabilmiş olması, Mahatma Gandhi önderliğindeki bağımsızlık hareketinin laiklik ile ilişkisinin sorunlu olduğunu ve Hindu milliyetçiliğine taviz vermeye yatkınlığını ortaya koyuyor. 1950'lere kadar nispeten güçlü bir örgüt olan Hindu Mahasabha, daha sonra siyaset sahnesinden silinmiştir.¹⁸

Ulusal Gönüllü Örgütü (*Rashtriya Swayamsevak Sangh*, RSS), Hindu hareketin günümüze değin varlığını sürdüren en güçlü örgütüdür. RSS 1925'te, faşizmin Avrupa'da atağa geçtiği bir dönemde kurulmuştur. 1950'lerden itibaren Hindu Mahasabha'nın tabanını da kendisine çekerek kulvarında rakipsiz hale gelmiştir. RSS ideolojik ve örgütsel bakımdan klasik faşizmden derinden etkilenmiştir.

15 Anderson, s. 52.

16 Hardy, s. 140-141.

17 Yasmin Khan, *The Great Partition: The Making of India and Pakistan*, New Haven ve Londra: Yale University Press, 2017, s. 6, 9.

18 Ahmad, s. 178-179.

Örneğin Nazilerin Yahudilere yaptığı muameleyi Hindistan’da Müslümanlara karşı uygulanabilecek bir model olarak görmüştür.¹⁹ Komünizme karşı mücadele söylemi ve yöntemi bakımlarından da klasik faşizme yakındır. RSS ile klasik faşizm arasındaki en önemli benzerlik ise her ikisinin de paramiliter örgütlenmeye sahip olmasıdır. RSS “şakha” adında paramiliter yapılar temelinde örgütlenir. Bu paramiliter örgütler, “praçarak” adı verilen profesyonel örgütçüler tarafından katı bir disiplinle yönetilir. Şakhalar genç erkeklerin sosyalleştiği, ideolojik, siyasi, dini eğitim aldığı, spor yaptığı ve silah kullanmayı öğrendiği mekanlardır. İtalyan ve Alman faşistlerine benzer biçimde, RSS militanları da kitlesel eylemlerde zaman zaman tek tip üniforma ile boy gösterirler, kesici aletler ve silahlar taşıyarak yürüyüş yaparlar. Bu nedenlerden ötürü, RSS faşist olarak nitelenmesi gereken bir örgüttür.²⁰

RSS, devlet tarafından bugüne kadar üç defa yasaklanmıştır. Mahatma Gandhi’nin Pakistan’ın kurulmasına göz yumduğunu ve Hindu olmayanlara çok taviz verdiğini düşünen RSS bağlantılı bir suikastçi tarafından 1948’de öldürülmesinden sonra örgüt yasaklanmış ve 20 bin militanı hapse atılmıştır. İndira Gandhi’nin başında bulunduğu Kongre hükümeti 1975–77 arasındaki olağanüstü hal döneminde RSS’yi yasaklamıştır. Nihayet, Hinducu faşistlerin 6 Aralık 1992’de büyük bir kitle seferberliği ile Babür Mescidi’ni yıkmasından sonra (bu olayın ardından ülkenin dört bir tarafında çıkan çatışmalarda 1200 kişi öldü) örgüt tekrar yasaklanmıştır. RSS’nin örgütlü gücünün de etkisiyle her bir yasak kısa ömürlü olmuş, bir öncekine göre daha yumuşak biçimde uygulanmış, dolayısıyla harekete ciddi bir zarar vermemiştir.²¹

Hinducu faşizm, Hindistan’ın sınıf, kast, etnisite, dil ve bölge temellerinde şekillenmiş, diğer tüm ülkelerden çok daha karmaşık olan toplumsal yapısına sesle-

19 Dönemin RSS lideri Golwalkar, 1938’de yayımlanan *Biz, ya da Milletimizin Tanımı* başlıklı kitabında Nazilerden esinlendiğini açıkça belirtir: “Alman milli gururu bugünün gündemi haline gelmiştir. Almanya, milletin ve kültürün saflığını korumak için semitik ırkları – Yahudileri temizleyerek dünyayı şoke etmiştir. Milli gurur bu örnekte en üst düzeyde ortaya konmuştur. Almanya, kökten farklı olan ırkların ve kültürlerin asimile olarak bir bütün haline gelmelerinin tamamen imkansız olduğunu da göstermiştir. Bu Hindistan’da yaşayan bizler için iyi ve faydalı bir derstir... Hindistan’daki yabancı ırklar ya Hindu kültürünü ve dilini benimsemeli ya da Hindu dinine saygı göstermeyi, onun önünde saygı ile eğilmeyi öğrenmeli, Hindu milletini yüceltmek dışında hiçbir fikri aklına getirmemelidir...tek bir kelimeyle ifade edecek olursak, ya yabancı olmaktan çıkmalılar ya da bu ülkede yaşamaya devam edeceklerse herhangi bir ayrıcalık, imtiyaz ve hatta vatandaşlık hakkına sahip olmaksızın tamamen Hindu milletine tabi olmalılar” (aktaran: Christophe Jaffrelot, *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics, 1925 to the 1990s*, Yeni Delhi: Penguin Books, 1996, s. 55–56).

20 RSS hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hansen, s. 90–133; Jaffrelot, s. 33–79.

21 Hansen, s. 90, 130–131, 184–185.

nen yüzlerce irili ufaklı taban örgütüne sahiptir. RSS, Hinducu hareketin annesi, diğer örgütler ise onun çocukları olarak kabul edilir. Ulusal düzeyde örgütlenmiş bir dizi yan kuruluş hareket için kilit öneme sahiptir. RSS'nin kurduğu ilk yan kuruluş Kadın Gönüllüler Ulusal Komitesi'dir (*Rashtriya Sevika Samiti*). 1936'da kurulan bu örgüt, yukarıda özetlenen özcü, şoven ve çarpık Müslüman erkek-Hindu erkek ikiliğine yaslanır. Buna göre, Hindu erkeklerin korkaklığı nedeniyle Hindu kadınlar Müslüman erkeklerin karşısında korumasız durumdadır ve kendi kendilerini korumayı öğrenmeye mecburdur. Burada kadın öz-savunması kisvesi altında şovenist bir yaklaşımın savunulduğu açıktır. Günümüzde çok ciddi bir güce ulaşan bu örgütün üyeleri Müslümanları hedef alan pek çok saldırı ve katliamda görev almıştır.²² Hinducu üniversite öğrencilerini bir araya getiren Tüm-Hindistan Öğrenci Konseyi (*Akhil Bharatiya Vidyarthi Parishad*, ABVP) 1948'de kuruldu. ABVP'nin en önemli amaçları radikal sola karşı mücadele (o dönemde CPI'nın kontrolündeki Tüm-Hindistan Öğrenci Federasyonu öğrenciler arasında güçlüydü) ve Hinduculuğu yaymaktı. ABVP kuruluşundan bu yana kampüslerde solculara ve azınlıklara mensup öğrencilere karşı sayısız saldırı düzenlemiştir. Kampüslerin dışında da RSS paramilitarizminin vurucu güçlerinden biridir. ABVP paramiliter bir örgütlenme ile yetinmeyen, üniversite öğrencilerinin eğitim, yurt, burs vb. somut sorunlarına da yanıt üretmeye çalışan bir örgüttür. Bunu yaparak radikal solun öğrenci hareketi içinde hâkim olmasını engellemeye çalışır. Hinduculuğun genel yükselişine paralel olarak ABVP günümüzde Hindistan'ın en büyük öğrenci örgütü haline gelmiştir.²³

Hindistan işçi sınıfının % 10'undan küçük bir bölümü formel sektörde çalışıyor.²⁴ Sendikalar formel sektörde enformel sektöre göre daha örgütlüdür. Bu nedenle, sendikal veriler bir siyasi akımın proletarya içindeki gücünü anlamak bakımından tek başına yeterli değildir. Yine de, sendikaların ekonominin kilit sektörlerinde örgütlü olmaları ve farklı siyasi hareketlerin sendikal alanda kıran kırana rekabet etmeleri nedeniyle sendikal örgütlenmeye ilişkin veriler önemlidir. 1955'te kurulan Hint İşçi Sendikası (*Bharatiya Mazdoor Sangh*, BMS) Hindu milliyetçiliğinin sendikal koludur. Anti-komünist, sınıf mücadelesi yerine sınıf uzlaşmasını savunan bir sendikadır. İşçi, sermaye ve devlet temsilcilerinin ekonomik kararları birlikte vermesini öngören, korporatist bir anlayışı savunur. BMS, 1980'lerin başında ülkenin en büyük ikinci sendikası olmuştur. Günümüzde Hindistan'ın en büyük sendikasıdır.²⁵

22 Ahmad, s. 183–184; Hansen, s. 97–98.

23 Ahmad, s. 184; Jaffrelot, s. 127, 258–265; Jose.

24 Elizabeth Hill, "The Indian Industrial Relations System: Struggling to Address the Dynamics of a Globalizing Economy", *Journal of Industrial Relations*, cilt: 51, no: 3, 2009, s. 404.

25 Ahmad, s. 184.

Toplam nüfusunun üçte ikisi kırdan yaşayan, toplam işgücünün beşte ikisi tarımda istihdam edilen Hindistan'da²⁶ kırsal politik örgütlenme son derece önemlidir. Hinducu faşizm bu alanda da aktiftir. Ülkenin özellikle kuzey bölgelerindeki Hindu küçük ve orta ölçekli çiftçiler arasında faşist hareket güçlüdür. 1947-1964 arasında başbakan olan Jawaharlal Nehru'nun kooperatif çiftlikler kurma ve (tarımsal üretimi vergilendirerek ve tarım ürünlerinin fiyat artışını sanayi ürünlerinin fiyat artışına nazaran düşük tutarak) tarımdan sanayiye kaynak aktarma girişimlerine karşı kırsal nüfusun yaklaşık %80'ini oluşturan toprak sahibi (büyük, orta ve küçük ölçekli) çiftçileri biraraya getiren bir popülist koalisyon kurulmuştur. Bu koalisyon Nehru önderliğine geri adım attırmayı başarmış, tarımdan sanayiye kaynak aktarma girişimlerini yenilgiye uğratmıştır. Nehru'yu komünist olmakla, kolektif tarıma geçmeye çalışmakla itham eden Hinducu hareket bu kırsal koalisyonun aktif bir unsuru olmuştur. Zengin ve orta köylülüğün başını çektiği çiftçi hareketi 1970'li ve 1980'li yıllarda ülke siyasetine damga vurmuş, sonraki dönemde hızı kesilse de etkili olmayı sürdürmüştür. Bu hareket, tarım ürünlerinin fiyatlarının artırılması, gübre ve ilaç gibi girdilerin önemli ölçüde devlet tarafından sübvansede edilmesi, tarım ürünlerinden alınan vergilerin, su ve elektrik fiyatlarının büyük ölçüde azaltılması gibi ciddi kazanımlar elde etmiştir. Çiftçi hareketinin en önemli örgütü 1978'de kurulan Hindistan Köylü Birliği'dir (*Bharatiya Kisan Sangh*, BKS). BKS ilk yıllarında hem Hindu hem de Müslüman toprak sahiplerini temsil etmiştir. Ancak, 1990'lardan itibaren Hinducu hareket BKS'ye hâkim oldu ve Müslüman çiftçiler örgütü terk etti. Hindu-Müslüman gerilimi ve faşist örgütlenme özellikle kuzey eyaletlerindeki kırsal alanlarda ciddi bir seviyededir.²⁷

1964'te kurulan Dünya Hindu Konseyi (*Vishva Hindu Parishad*, VHP) ise hareketin dini yan kuruluşudur. Bir Hindu ulusu inşa edebilmek için Hinduizmi ortodoks, tek tip ve basit bir yoruma kavuşturmayı amaçlar. Hindular ile Müslümanlar arasında ihtilafı bölgelerde Hindu tapınakları inşa etmek için kampanyalar düzenler. Hareketin öteki unsurları ile birlikte Müslümanlara karşı bugüne kadar çok sayıda saldırı ve katliam yapmıştır.

Hinducu faşist hareketin yukarıda açıklanan yan kuruluşlarının haricinde bir de yasal parti ayağı mevcuttur. Yasal parti doğası gereği kapsayıcı ve popüler olduğu için RSS'nin yan kuruluşlarının hepsinden daha fazla özerkliğe sahiptir. RSS önderliği yasal parti üzerinde etkilidir ama bu ikisi arasında zaman zaman ciddi anlaşmazlıklar da yaşanır. Hinducu hareket bugüne kadar sırasıyla üç partide örgütlenmiştir. Hareketin ilk partisi olan Hindistan Halk Birliği (BJS) 1951 ile 1977

26 <https://data.worldbank.org/indicator/SL.AGR.EMPL.ZS>; <https://data.worldbank.org/indicator/SP.RUR.TOTL.ZS>

27 R. Ramakumar, "Jats, *Khaps* and Riots: Communal Politics and the Bharatiya Kisan Union in Northern India", *Journal of Agrarian Change*, cilt: 17, no: 1, 2017, s. 22-42.

arasında faaliyet göstermiştir. Kongre Partisi iktidarının başta ekonomi olmak üzere temel konularda başarısızlığının halkta yarattığı rahatsızlık, 1970'lerde sağ ve sol muhalefetin birlikte güçlenmesine neden olmuştur. Muhalefetin sokağa taşması karşısında sıkışan Kongre lideri İndira Gandhi 1975'te olağanüstü hal ilan etmiştir. Bu baskı dönemi de muhalefeti engelleyememiş, olağanüstü hal 1977'de kaldırılmıştır. Bu dönemde aralarındaki tek ortak payda İndira Gandhi düşmanlığı olan bir dizi örgüt ve çevre (Kongre Partisi'nden kopanlar da bunların arasındadır) Janata (Halk) Partisi'ni kurmuştur. BJS bu aşamada ciddi bir taktik esneklik göstererek kendisini feshetmiş ve Halk Partisi'ne katılmıştır. Halk Partisi 1977 seçimlerini kazanmış ve izleyen üç yılda ülkeyi yönetmiştir. 1980'de bölünmüş ve iktidardan düşmüştür. Hinducu hareket aynı yıl Hindistan Halk Partisi'ni (BJP) kurmuştur. BJS ve BJP'nin genel seçimlerdeki aldıkları oy oranına bakarak Hinducu hareketin 1990 öncesindeki toplumsal gücünün düzeyini saptayabiliriz. BJS 1951'de % 3.06, 1957'de % 5.93, 1962'de % 6.44, 1967'de % 9.41 ve 1971'de % 7.35 oranında oy almıştır. BJP ise 1984'te % 7.74, 1989'da % 11.36 oranında oy almıştır. Kısacası, Hinducu faşizm 1990 öncesinde güçlüydü ama hegemonik değildi, iktidar alternatifi olmaktan uzaktı.

Hinducu faşizmin 1990 sonrasındaki iktidar yürüyüşü

Hindu milliyetçiliği 1990'lardan itibaren hızla yükselmiştir. BJP'nin oy oranı 1989'da % 11.36'dan 1991'de % 20.1'e, 1998'de % 25.59'a tırmanmıştır. 1998–2004 aralığındaki başarısız koalisyon hükümeti deneyiminden sonra oy oranı 2009'da % 18.8'e düşse de bu durum uzun sürmemiştir. 2014 seçiminde % 31.34 oranında oy alarak tarihinin en ciddi seçim başarısını elde etmiş ve ilk kez tek başına iktidara gelmiştir.²⁸

Bu yükselişin üç temel nedeni vardır. Bunlar sırasıyla merkez partilerinin erimesi, sosyalist hareketin krizi ve Hinducuların proletarya içindeki başarılı taban örgütlenmesidir. Bağımsız Hindistan'ın kuruluşunda en önemli rolü oynayan ve uzun süre merkez partisi rolünü tek başına oynayan Kongre Partisi'nin başarısızlığı ciddi bir faktördür. Kongre Partisi, çok partili sisteme sahip ülkeler arasında en uzun süre iktidarda kalan partilerden biridir. Bu bakımdan Arjantin'deki Peronist harekete, İsveç Sosyal Demokrat Partisi'ne ve Japonya'daki Liberal Demokrat Parti'ye benzer. 1947–1977, 1980–1998 ve 2004–2014 arasında tek başına veya koalisyonun büyük ortağı olarak iktidarda kalmıştır. Bu kadar uzun süre iktidar olmasının nedeni uzun bir döneme yayılan milli mücadelenin önderliğini yaparak halk ile derin bağlara sahip olması ve hegemonya kurabilmesidir. Bu bakımdan ülkenin resmi kurucu partisi olmasına rağmen 1961, 1973 ve 1977 genel seçimleri haricinde hiçbir genel

28 http://eci.nic.in/eci_main1/ElectionStatistics.aspx

seçimden birinci parti olarak çıkmayı başaramayan Cumhuriyet Halk Partisi'nden tamamen farklıdır. Kongre, bağımsızlık sonrası dönemde halka hızlı ekonomik kalkınmayı ve yoksulluğu bitirmeyi vaat etmiştir. Dönemsel birtakım düzelmeler bir tarafa bırakılırsa, bu vaatleri yerine getiremediği açıktır. Bu başarısızlık Kongre Partisi'nin hegemonyasını tedricen aşındırmıştır. Yükselen muhalefetle baş edemeyen Kongre Partisi'nin 1975'te olağanüstü hal ilan etmesi hegemonya krizinin ilk ciddi sinyalidir. Halk Partisi hükümetinin dağılmasından sonra halk "yoksulluğu ortadan kaldırma" sloganıyla oy isteyen Kongre Partisi'ne 1980'lerde yeniden şans vermiştir. Kongre Partisi bu şansı da iyi değerlendirememiştir. 1991'deki ekonomik krizin ardından neoliberal politikaları uygulayarak proletaryanın geniş kesimlerini giderek yabancılaştırmıştır. 1990'lardan bu yana yapılan seçimlerden birinci veya ikinci parti olarak çıkmayı başarsa da 1950'li ve 1960'lı yıllardaki hegemonyasını yitirmiş ve sıradan bir merkez partisine dönüşmüştür. 1989'da %39.5, 1999'da %28.3, 2009'da %28.55 ve 2014'te %19.5 oranında oy almıştır.²⁹

Hinducu BJP'nin yükselişinin ikinci önemli nedeni Hindistan solunun gerilemesidir. Stalinist CPI, bağımsızlık sonrası dönemde "ilerici" ve "milli" gibi sıfatlar taktığı burjuvazi ile ittifakı temel politika olarak benimsemiştir. Kongre Partisi'ne eleştirel destek vermiştir. 1962 Çin-Hindistan Savaşı sırasında (bürokratik de olsa bir işçi devleti olan) Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı kendi burjuva devletini desteklemiştir. 1962 savaşında ÇHC'ye destek vererek partiden ayrılanların kurduğu CPI-M ilk başta ciddi bir umut yaratsa da bir süre sonra CPI'ya benzer bir reformist çizgiye kaymıştır. Uzun yıllar boyunca iktidarda kaldığı Kerala eyaletinde eğitim ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılmasında ciddi bir başarı elde etmiş ama ekonomik kalkınma ve işsizliği önleme başlıklarında sınıfta kalmıştır.³⁰ Otuz dört yıl boyunca aralıksız yönettiği Batı Bengal eyaletinde ise her alanda başarısız olmuştur.³¹ Stalinist rejimlerin 1989-91 aralığında çökmesi her iki partiyi de derin bir ideolojik-politik krize sokmuş, merkez sol bir çizgiye doğru kaydırmıştır. CPI-M'nin kontrolündeki Batı Bengal eyaletinde uyguladığı burjuva politikası bunun çarpıcı bir örneğidir. Bu nedenle, Hint sosyalist hareketi sürekli olarak kan kaybetmiştir. CPI ile CPI-M'nin toplam oy oranı 1971'de % 9.85, 1980'de % 8.73, 1989'da % 9.12, 1999'da % 6.88, 2009'da % 6.76, 2014'te ise % 4.02'dir.³² CPI-M'nin 2011 eyalet seçiminde Batı Bengal'i kaybetmesi bu bakımdan bir dönüm noktası olmuştur.

29 a.g.e.

30 Joseph Tharamangalam, "The Perils of Social Development without Economic Growth: The Development Debacle of Kerala, India", *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, cilt: 30, no: 1, 1998, s. 23-34.

31 Kheya Bag, "Red Bengal's Rise and Fall", *New Left Review*, no: 70, 2011, s. 69-98.

32 http://eci.nic.in/eci_main1/ElectionStatistics.aspx

Nihayet, bir bütün olarak Hinducu hareket, özellikle de yasal partisi BJP aracılığıyla ciddi bir politik-örgütsel atılım yapmıştır. Yukarıda belirttiğimiz gibi, hareket esas olarak üst kaşt küçük ve orta burjuvazinin temsilcisi olarak yola çıkmıştır. Burjuva politikasında başarılı olmak, bir iktidar adayı haline gelebilmek için gerekli olan büyük sermaye desteğinden uzun süre mahrum kalmıştır. Bu durum, özellikle 1990'lardan itibaren değişmiştir. BJP, Hinducu hareketin diğer örgütlerinden, özellikle de BMS sendikasıyla gelen eleştirilere rağmen ekonomi politikasını neoliberalizm ile uyumlu hale getirmiştir. Ayrıca, Hindistan'ın şimdiki başbakanı Narendra Modi'nin 2001-2014 arasında Gujarat eyaletinin başbakanı iken izlediği politikalar da partinin büyük sermaye ile olan ilişkilerini geliştirmiştir. Gujarat'ın ülkenin ekonomik bakımdan en gelişkin birkaç bölgesinden biri olması ve Gujarat sermayesinin ABD, Britanya ve Kanada'daki diaspora sermayesi ile güçlü bağlarının bulunması o bölgede geliştirilen ilişkileri ulusal ve uluslararası ölçekte belirleyici hale getirir. Modi bu fırsatı iyi kullanmıştır. Ucuz arazi tahsisi ve düşük vergiler yoluyla büyük sermayenin güvenini kazanıp eyalete yatırım çekmiştir. Gujarat'ta düzenlediği zirve toplantılarında ulusal ve uluslararası sermayenin temsilcileri ile yüz yüze, kişisel ilişkiler geliştirmiştir. Bu politikalar, büyük sermayenin zaman içinde yüzünü BJP'ye doğru dönmesini sağlamıştır. Nihayet, başta Gujarat olmak üzere BJP'nin kontrolündeki eyaletlerde devlet olanakları da kullanılarak Hinducu faşist büyük sermaye yaratılması doğrultusunda mesafe alınmıştır.³³

Büyük sermayenin desteğini almak iktidara gelmek için gereklidir ama yeterli değildir. Hindistan gibi dünyanın en yoksul ülkelerinden birinde proletarya ve yoksul köylülüğün desteği olmaksızın seçimleri kazanmak imkansızdır. Dahası, 2011 nüfus sayımı verilerine göre, Dalitler olarak bilinen en alt kaşt ile Adivasiler olarak bilinen yoksul aşiretler/kabileler toplam nüfusun dörtte birini oluşturuyor.³⁴ Alt sınıfların ve kaştların kazanılması bugüne değin Hindu milliyetçilerini en fazla zorlayan sorun olmuştur ve halen tamamen çözülmüş değildir. Bununla birlikte, hareket bu konuda epeyce mesafe almıştır. Yoksulların kazanılması için Hinducu hareketin taban örgütleri uzun süredir işbirliği yapıyorlar. Hindistan'da varoşlarda ve köylerde devlet memuru statüsünde öğretmenler ve doktorlar bulunuyor. Ancak, düşük ücretler, kötü koşullar ve denetimsizlik nedeniyle çoğu zaman okullar öğretmensiz, sağlık ocakları doktorsuz kalıyor. Sunulan hizmetler halkı tatmin etmiyor. Hinducu taban örgütleri, bu boşluğu doldurup siyasi desteğe tahvil etmek için uzun süredir seferber olmuştur. Kent varoşlarında ve köylerde yoksullara ücretsiz hizmet veren çok sayıda okul, yurt, sağlık ocağı açmıştır. Bu kurumlar, Hinducu orta ve üst sınıf-

33 Jose, "The Emperor Uncrowned..."

34 "Census of India 2011, Release of Primary Census Abstract-Data Highlights", 30 Nisan 2013, http://idsn.org/wp-content/uploads/user_folder/pdf/New_files/India/2013/INDIA_CENSUS_ABSTRACT-2011-Data_on_SC-STs.pdf

ların bağışları ile finanse ediliyor. Hinducu militanlar, bu okullarda çok düşük ücretler karşılığında öğretmen ve doktor olarak çalışıyorlar. Örgüt disiplini ile yetişen bu kişiler devlet memurlarına nazaran çok daha disiplinli ve özverili çalışıyorlar. Halk, Hinducu kurumların verdiği eğitim ve sağlık hizmetlerini devletin verdiği hizmetlerden çok daha kaliteli buluyor. Bu kurumlar, seçim döneminde BJP için çalışıyorlar. BJP'nin yükselişinin en önemli nedenlerinden biri budur.³⁵ Günümüzde sınıfsal konum yükseldikçe BJP'ye verilen oylar artmaktadır ama 2014 seçim sonuçları partinin proletarya içindeki desteğini ciddi biçimde artırdığını gösteriyor.³⁶

Hinducu hareketin en başından beri paramiliter bir örgüte sahip olduğunu yukarıda saptamıştık. Ülkenin kuzeyindeki Uttar Pradeş eyaletinin Ayodhya kentinin Faizabad ilçesinde bulunan Babür Mescidi hakkındaki Hindu-Müslüman ihtilafı, 1980'lerin ortasından itibaren faşist kitle seferberliğini besleyen en önemli sembol haline gelmiştir. Babür Mescidi, Müslüman Moğol imparatorluğunun kurucusu Babür'ün emriyle 1528-29'da inşa edilmiştir. Hinducu mitolojiye göre, mescit tam da Hindu tanrısı Ram'ın doğduğu yerin üzerinde inşa edilmiştir. Başta Dünya Hindu Konseyi VHP olmak üzere Hinducu hareketin tamamına göre, bu alanın Ram'ın doğum yeri olduğunu kabul etmek dini inancın gereğidir ve herhangi bir bilimsel tartışmaya konu edilemez. Bu nedenle, Babür Mescidi, Hinduların Müslümanlar tarafından ezilmesinin ve aşağılanması sembolü olarak kabul edilmiştir. Babür Mescidi'ni yıkmak ve yerine bir Ram Tapınağı inşa etmek Hinducu hareketin 19. yüzyılın ortasından itibaren en popüler taleplerinden biri ve çok sayıda kitle seferberliğinin konusu olmuştur. Ayodhya'da Hindular ile Müslümanlar arasında 1853-55, 1883-86 ve 1934'te kanlı çatışmalar yaşanmıştır. Bağımsızlık sonrasında da mescidi yıkmayı hedefleyen Hinducu kitle seferberliği devam etmiştir. Hindu Mahasabha'nın Aralık 1949'da mescidin etrafında örgütlediği dokuz günlük dini ayin bu ihtilafın dönüm noktasıdır. Ayinin en son günü olan 23 Aralık'ta mescide

35 Hansen, s. 103; Tariq Thachil, "Elite Parties, Poor Voters: Theory and Evidence from India", *American Political Science Review*, cilt: 108, no: 2, 2014, s. 454-477. Radhika Desai, BJP'yi iktidara taşıyan orta sınıf-büyük sermaye ittifakını incelikli biçimde analiz ediyor. Ancak, BJP'nin yalnızca neoliberal yüzüne odaklandığı için partinin alt sınıflar arasında giderek artan desteğini (neredeyse tamamen) görmezden geliyor. (Radhika Desai, *Slouching Towards Ayodhya: From Congress to Hindutva in Indian Politics*, Yeni Delhi: Three Essays Collective, 2004 (ikinci baskı); Desai, "A Latter-Day Fascism?", *Economic and Political Weekly*, cilt: 49, no: 35, 2014, s. 48-58).

36 Christophe Jaffrelot, "The Class Element in the 2014 Indian Election and the BJP's Success with Special Reference to the Hindi Belt", *Studies in Indian Politics*, cilt: 31, no: 1, 2015, s. 19-38. BJP'nin alt kastlar arasındaki ve solun geleneksel olarak güçlü olduğu bölgelerdeki artan desteğine ilişkin olarak bkz. Achin Vanaik, "India's Landmark Election", *Socialist Register 2015*, derleyenler: Leo Panitch ve Greg Albo, Londra: The Merlin Press, 2014, s. 55-56.

giren 50–60 kişi etrafa Hindu ikonları yerleştirmiştir. Bu idollerin ilahi bir mucize neticesinde bir anda mescidin içinde ortaya çıkıverdiği dışarıda bulunan binlerce kişiye megafonlarla duyurulmuştur. Bu andan itibaren mescit (fiili olarak) Hindu tapınağına dönüştürülmüş ve binlerce Hindu tarafından ziyaret edilmiştir. Bu durumun kanlı bir dini çatışmayı tetiklemesinden çekinen devlet üç hafta sonra, 16 Ocak 1950’de mescidi “ihtilafli alan” ilan etmiş ve kapısına kilit vurmuştur. 1959’da Hinducular, 1961’de Müslümanlar mescidin kendilerine verilmesi talebiyle davalar açtılar ama sonuç alamadılar.

Babür Mescidi ihtilafı 1980’lerin ortasından itibaren Hinducular tarafından yeniden alevlendirildi. 1984’te VHP’nin öncülüğünde Babür Mescidi’nin bulunduğu yerde Ram Tapınağı’nın inşa edilmesi için kampanya başlatıldı. Bu amaçla “Tanrı Ram’ın Doğum Yerini Özgürleştirmek İçin Fedakarlık Komitesi” kuruldu. 1985’te Kuzey Hindistan’daki yirmi beş ayrı noktadan mescidin olduğu yere binlerce kişinin katıldığı bir yürüyüş organize edildi. Bu yürüyüşler sırasında pek çok bölgede kitlesel dini törenler düzenlendi. Kampanya ilk sonucunu ertesi sene verdi. Faizabad Bölge Mahkemesi, Şubat 1986’da mescidin çevresinde Hinduların dini tören yapmasına müsaade etti. Bu karar, mescidi tamamen yıkmak ve yerine Hindu tapınağı yapmak isteyen faşistler için elbette yeterli değildi. Ancak, hareketin yasal bir dayanağı kavuşmasını sağlayarak izleyen dönemde daha fazla insanı seferber etmesine yardımcı oldu.

1989’da VHP tapınak inşa etmek için ülkenin her tarafından “kutsanmış” kabul ettiği tuğlaların kitlesel yürüyüşler ile bölgeye taşınması planını kamuoyuna açıklamıştır. Rajiv Gandhi’nin başbakanlığındaki Kongre hükümeti ise Aralık ayında yapılacak genel seçimde oylarını artırabilmek için Eylül 1989’da mescide bitişik olan bir parseli “ihtilafli olmayan alan” ilan etmiş ve VHP’nin yürüyüşüne izin vermiştir. Kongre Partisi’ne blok oy vererek destek olan Müslümanların şiddetli protestosu karşısında Gandhi hükümeti geri adım atarak tapınak inşa edilmesini yasaklamıştır. Ancak, ok yaydan çıkmıştır. Hinducular geri adım atmazarak planlarını uygulamaya koymuştur. Bir süre perde gerisinde duran BJP tam bu aşamada öne çıkarak VHP ile açıkça eylem birliği yapmaya başlamıştır. Hinduca kaynaklara göre, 1989’da ülkenin her köşesinde 100 milyondan fazla insan tapınak kampanyasına katılmıştır. Yüz milyonlarca tuğla köylerden, kasabalardan, şehirlerden toplanarak mescidin çevresine taşınmıştır. VHP, propaganda amacıyla abartılı rakamlar vermiş olabilir elbette. Ancak, verilen rakamların yarısı, hatta onda biri bile gerçek olsa büyük bir seferberliğin örgütlendiği açıktır. Dinsel kutuplaşma, BJP’nin ülke genelindeki oy oranının (1984’te % 7.74’ten) Aralık 1989’da % 11.36’ya yükselmesinde ve partinin Madhya Pradesh, Rajasthan ve Himachal Pradesh eyaletlerinde iktidara

gelmesinde önemli rol oynamıştır.³⁷

BJP'nin o dönemdeki lideri L.K. Advani, Eylül 1990'da Gujarat eyaletinde yeniden inşa edilmiş olan Somnath Tapınağı'ndan başlayarak Ayodhya'ya uzanan 10 bin kilometrelik bir yürüyüş başlatmıştır. Hinduculuğun ana örgütü RSS bu yürüyüşe "kutsal savaş" adını vermiştir. Yürüyüş güzergahı boyunca Hinducular Müslümanlara karşı çok sayıda kanlı saldırı düzenlemiştir. Bihar eyalet hükümeti Ekim ayının sonunda Advani'yi tutukladıktan sonra olaylar çığırından çıkmıştır. 30 Ekim günü faşist militanlar Hinduizmi simgeleyen safran rengi bayrağı Babür Mescidi'nin tepesine dikmiştir. Ardından çıkan çatışmalarda polis 50'den fazla militanı öldürmüş, yüzlencesini de gözaltına almıştır. Bu olay, hareketi daha da ateşlemiştir. Dini inancı uğruna hayatını veren "şehitler" etrafında büyük bir ajitasyon örgütlenmiştir. "Müslüman yanlısı sözde laikler" olarak damgalanan Bihar ve Uttar Pradeş eyalet hükümetlerine karşı kampanya düzenlenmiştir. Faşist kitle seferberliğinin sürmesi BJP'nin 1991 seçimindeki performansını çok olumlu etkilemiştir. Partinin ülke genelindeki oy oranı muazzam bir sıçrama yaparak (Aralık 1989'da % 11.36'dan) yüzde % 20.11'e tırmanmıştır. BJP, önceki seçimde kazandığı üç eyalet hükümetini muhafaza etmekle kalmamış, ülkenin en kalabalık eyaleti olan (ve mescit kampanyasının merkezinde bulunan) Uttar Pradeş'i de kazanmıştır.³⁸

BJP'nin Uttar Pradeş eyaletini kazanmasından sonra mescit krizinin son aşamasına gelinmiştir. BJP'li eyalet başbakanı Kalyan Singh, seçimlerin bu konuda bir referandum anlamına geldiğini söyleyerek işe başlamıştır.³⁹ Hem kendisini iktidara getiren Hinducu kitle hareketini tatmin edecek hem de mescidin yıkılmasını önleyerek icraatlarını yasallık sınırları içinde tutacak, orta yolcu bir tavır izlemeye çalışmıştır. Mescidin çevresindeki geniş bir alanı kamulaştırıp Hindu ayinleri düzenlenebilmesi için tahsis etmiştir. Diğer yandan, Anayasa Mahkemesi'ne mescidin yıkılmayacağı güvencesini vermiştir. Ancak, RSS ve VHP bu aşamadan sonra Singh'i dinlememiş ve yıkım için düğmeye basmıştır. 6 Aralık 1992'de ülkenin dört bir yanından gelen 200 bini aşkın Hinducu militan az sayıdaki polisi kolayca aşmış, önce ellerindeki balyozlarla vurup yıkarak, ardından ateşe vererek beş asırlık Babür Mescidi'ni yok etmiştir. BJP eyalet yönetiminin mescidi korumak için hiçbir ciddi çaba harcamadığı açıktır. Eyalet başbakanı Singh olayın hemen ardından istifa etmiştir.⁴⁰

Babür Mescidi'nin yıkılması, Hindistan'ın bağımsızlık sonrası tarihinde bir dönüm noktasıdır. Hinducu hareket, yaklaşık yüz kırk yıl önce, 1850'lerde önüne koyduğu mescidi yıkma hedefine Aralık 1992'de ulaşmıştır. Bu olay, ülkedeki

37 Hansen, s. 693.

38 Saxena, s. 693.

39 Hansen, s. 181.

40 a.g.e., s. 181–184.

Hindu–Müslüman ilişkilerini kalıcı olarak zehirlemiştir. Olayın hemen ardından ülke çapında Hindular ile Müslümanlar arasında küçük çaplı bir iç savaş patlak vermiştir. 6–13 Aralık haftasında çıkan çatışmalarında resmi rakamlara göre 1200 kişi yaşamını yitirmiştir.⁴¹ Bu süreç Hindu faşizmi için de gerçek bir sınav niteliğine bürünmüştür. Mescidin yıkımından hemen sonra Uttar Pradeş eyalet hükümeti istifa etmiştir. BJP'nin kontrolündeki öteki eyaletlerin (Madhya Pradesh, Himachal Pradesh ve Rajasthan) hükümetleri de kanun ve düzeni sağlama yeteneklerinin bulunmadığı gerekçesiyle federal hükümet tarafından görevden alınmıştır. Aralarında BJP lideri Advani'nin de olduğu pek çok faşist lider gözaltına alınmıştır. Nihayet, RSS, VHP ve Bajrang Dal yasaklanmıştır.

Hinducu faşist hareket bu sınavdan başarıyla geçmiştir. Mescidin yıkılması ve ertesinde patlayan çatışmalarda ölenlerin büyük çoğunluğunun Müslüman olması, alt ve orta sınıf Hindular arasında ciddi bir faşist zafer havası yaratmıştır. “Azınlıklara iyi bir ders verdik”, “Kimse Hinduların gazabını üstüne çekmeye kalkmasın” vb. faşist söylemler giderek popülerleşmiştir. Kongre Partisi hükümeti, bu nedenle Hinducu örgütler hakkında verdiği yasak kararını ciddi biçimde uygulayamamıştır.⁴² Ne mescidin yıkımı ne de ardından patlak veren olaylar ciddi bir polis soruşturmasına konu olmamıştır. Katliamcıların çok küçük bir bölümü cezalandırılmıştır. Hinducu paramiliter yapı hiç zarar görmemiştir. Kısa bir süre sonra verilen yasak kararı da kaldırılmış, RSS ve VHP faaliyetlerine engelsiz devam etmiştir. BJP ise 1996'da % 20.29, 1998'de % 25.59 oranında oy almıştır.⁴³ 1998 ile 2004 arasında ülkeyi yönetmiştir.

Babür Mescidi'nin yıkımından on yıl sonra, Şubat–Mart 2002'de gerçekleşen Gujarat katliamı, Hinducu siyasal şiddetin ikinci zirve noktasıdır. 27 Şubat 2002'de (yıkılan mescidin bulunduğu, uzun süredir Hindular için hac mekanı olan) Ayodhya'dan Gujarat'a dönen Hindu hacıların bulunduğu bir trenin, nüfusunun % 40'ı Müslüman olan ve geçmişte pek çok din çatışmasının yaşandığı Godhra kasabasında mola verdiği sırada Hindu hacılar ile çevredeki Müslümanlar arasında çatışma çıkmıştır. Bu esnada trende başlayan yangında 59 hacı hayatını kaybetmiştir. Yangının nedeni halen ihtilafli bir konudur. Ancak, olay derhal Müslümanların gerçekleştirdiği bir katliam olarak duyurulmuştur. Hindistan'ın bugünkü başbakanı Modi, bu olaydan birkaç ay önce, Ekim 2001'de Gujarat eyaleti başbakanlığı görevini üstlenmişti. Modi'nin emriyle yanmış 59 ceset Gujarat'ın başkenti olan Ahmedabad'a taşınmış ve burada günler boyunca halka teşhir edilmiştir. Bu teşhir Hindu çoğunluğun öfkesini bilemiştir. 28 Şubat'ta Hinducu paramiliterlerin ön-

41 Jaffrelot, *The Hindu Nationalist Movement*, s. 463.

42 Hansen, s. 181-185.

43 Mahendra Prasad Singh ve Rekha Saxena, *India at the Polls: Parliamentary Elections in the Federal Phase*, Yeni Delhi: Orient Longman, 2003, s. 170.

derliğinde büyük bir kitle başta Ahmedabad olmak üzere Gujarat'ın her yerinde Müslümanlara saldırmıştır. Büyük çoğunluğu Müslüman yaklaşık 1000 kişi Hindu faşistleri tarafından öldürülmüştür. Aralarında bebeklerin de bulunduğu pek çok insan yakılarak ve şişe geçirilerek, kadınlar ise toplu tecavüze uğradıktan sonra katledilmiştir. Müslümanlara ait yaklaşık 20 bin ev ve işyeri ile 360 ibadet yeri kul-lanılmaz hale getirilmiştir. 150 bin Müslüman bölgeyi terk etmek zorunda kalmış-tır. Katliamın en dramatik anlarından biri Ahmedabad'da Müslümanların topluca oturduğu Gulbarg Society adlı bir apartman kompleksidir. Katledilmekten korkan insanlar Kongre Partisi'nin eski milletvekili Ehsan Jafri'nin evine sığınmıştır. Jafri, aralarında Modi'nin de bulunduğu pek çok eyalet yöneticisi ile başkent Yeni Del-hi'deki pek çok yetkiliyi telefonla arayarak katledilmek üzere olduklarını belirtmiş, bölgeye acilen polis gönderilmesi için yalvarmıştır. Bu talepler duymazlıktan gel-inmiş, Jafri ve beraberindekilerin çoğu katledilmiştir. Kısacası, 2002 Gujarat Kat-liamı, Hinducu faşistler ile onların kontrolündeki Gujarat eyalet hükümeti ve Del-hi'deki BJP çoğunluklu koalisyon hükümetinin işbirliği halinde gerçekleştirdikleri büyük bir katliam ve etnik temizliktir.

Katliamdaki sorumluluğu açık olmasına rağmen Modi yargılanmamıştır. Olay-larda hiçbir sorumluluğu bulunmadığını, özür dilenecek hiçbir şey yapmadığını söylemiştir. BJP'nin kontrolündeki merkezi hükümet Modi'yi görevden almamış, bunun yerine eyalette erken seçim kararı almıştır. 15 Aralık 2002'de yapılan erken seçimde yeniden aday olan Modi, seçim kampanyasını bütünüyle Müslüman karşıtı bir çerçevede düzenlemiştir. Müslümanlara karşı Hinduların birliği ana temaların-dan biri olmuştur. Modi, kampanya boyunca trende yanan 59 hacıdan sürekli olarak söz etmiş, Hinduların katlettiği 1000'e yakın Müslümanı ise hiç anmamıştır. Seçim sonucu çarpıcıdır. Toplam 182 sandalyeli Gujarat parlamentosunun 127 sandalyesi BJP tarafından kazanılmıştır.⁴⁴ Kısacası, Hinducu faşizm hem sokakta hem sandıkta zafer kazanmıştır.

Bu zaferin ardından Narendra Modi adım adım BJP'nin liderliğine doğru yüksel-miştir. Modi'nin liderliği partinin başarısını olumlu etkilemiştir. Modi'nin alt kaşa mensup bir proleter ailesinden gelmesi, orta-üst kastların partisi olarak bilindiği için alt kasta ve sınıflara açılım yapmakta uzun süre zorlanan BJP'nin çok işine yaramıştır. Modi henüz sekiz yaşındayken RSS'ye katılmış ve kırklı yaşlarına kadar RSS yöneticiliği haricinde bir işle uğraşmamıştır. Hayatının bu dönemine ilişkin gerçekte pek az şey bilinmektedir. Bu gizem halesi Modi'nin karizmasına katkıda bulunmuştur. Modi'nin iyi bir hatip olması da önemli bir avantajdır. En önemli özellikleri ise acımasızlığı ve risk almaktan çekinmemesidir. Yıllarca Gujarat katli-

⁴⁴ *Statistical Report on General Election, 2002 to the Legislative Assembly of Gujarat*, Yeni Delhi: Election Commission of India, 2002, s. 9.

amının baş sorumlusu olarak suçlanmasına, bu nedenle ABD ve Britanya'ya yaptığı vize başvurularının reddedilmesine rağmen yoluna kararlılıkla devam etmiştir. Büyük burjuvazinin örgütü olan Hindistan Sanayi Konfederasyonu'nun (*Confederation of Indian Industry*, CII) bu katliamdan kısa bir süre sonra, 2003'te Yeni Delhi'de düzenlediği, "Gujarat Başbakanı Narendra Modi ile Tanışma Toplantısı" başlıklı etkinlikte yaşananlar bu bakımdan çarpıcı bir örnektir. Toplantının başında Bajaj Grubu'nun başkanı Rahul Bajaj, Modi'ye şu sözleri söylemiştir:

Keşmir, Kuzeydoğu, Uttar Pradesh ve Bihar'a neden yatırım çekemiyoruz? Bu yalnızca altyapı eksikliğinden kaynaklanmamıştır, emniyetsizlik hissinden de kaynaklanmıştır. Aynı şeyin Gujarat'ta olmamasını temenni ediyorum, zira geçtiğimiz yıl yaşanan elim hadiseler bütün bunları insanın aklına getiriyor [...] Neye inandığınızı, neyin arkasında durduğunuzu bilmek istiyoruz çünkü liderlik önemlidir [...] Bugün partinizin ve Gujarat hükümetinin tartışmasız liderisiniz ve sizi daha iyi tanımak istiyoruz [...] Her çeşit hükümet ile birlikte çalışmaya hazırız; ancak toplumumuz için neyin iyi ve uygun olduğu konusunda kendi fikirlerimize de sahibiz.⁴⁵

Kendisine bu şekilde had bildirilmeye çalışılmasına çok sinirlenen Modi, salon-daki patronlara bağırarak şu yanıtı vermiştir: "Siz ve sözde laik dostlarımız bir yanıt istiyorsanız Gujarat'a gelebilirsiniz. Benim halkımla konuşun. Gujarat ülkedeki en güvenli yerdir [...] Başkalarının Gujarat'a kara çalmaktan çıkarı var. Peki sizin bundan ne çıkarınız var?"⁴⁶ Bu skandal toplantının hemen ardından Modi Gujarat'taki yandaş işadamlarına Gujarat'ın Dirilişi Grubu (*Resurgent Group of Gujarat*, RGG) adlı alternatif bir örgüt kurdu muştur. Bu örgüt yayınladığı ilk bildiri de CII'yi Gujaratlılara hakaret etmekle suçlamış ve konfederasyonun Gujarat şubesini istifaya davet etmiştir. Gujaratlı yüz büyük şirketin istifa tehdidinden ürken CII Modi'den özür dilemiştir. Modi'nin büyük sermaye ile yaptığı ilk bilek güreşinden zaferle çıkması uzun vadede işine yaramıştır. Yukarıda belirtildiği gibi, Modi eyalete yatırım yapmayı kolaylaştırarak büyük sermaye ile iyi ilişkiler kurmuştur ama ipleri her daim elinde tutmayı sürdürmüştür. Gujarat halkı ise Modi'nin milli güvenliğe, terörizm tehlikesine ilişkin sert söylemlerinden ve ekonomi konusunda çizdiği pembe tablolardan etkilenmiştir. Bir destekçisinin Modi'nin henüz Hindistan başbakanı olmasından evvel onun hakkında söylediği şu sözler günümüz Türkiye'si'nde yaşayanlara tanıdık gelecektir:

Günümüzde Hindistan'daki en savunmasız insanlar Hindular. Keşmir'de birileri Hint bayraklarını yakıyor. Dünya üzerinde bir tek Hindistan'da böyle şeyler nor-

45 Jose, "The Emperor Uncrowned..."

46 a.g.e.

mal karşılanıyor. 2002 olaylarından sonra medya ve diğer siyasi partiler saygı-değer Modi'yi suçlamaya başladıklarında bizim gibi binlerce insan –şimdilerde bu sayı yüz binlerle ifade edilmelidir– Modi'nin kararlı savuncusu haline geldi. Onu ne kadar suçlarsanız ona verilen destek de o kadar artıyor. Modi başbakan olursa sonraki 10, 15, 20 sene içinde Hindistan'ı daha güçlü yapmak için gece gündüz çalışacak bir liderimiz olacak. Gujarat'ı iyi yöneterek iyi bir örnek ortaya koydu [...] Son on yılda Kongre Partisi ne yaptı ki? [...] Modi'nin 5–10 yıl zamana ihtiyacı olur ama o beş yıldan sonra Çin ile rekabet edecek duruma geliriz.⁴⁷

BJP'nin iktidar pratiği

BJP 2014'te ikinci kez iktidara geldi. 1998–2004 arasındaki koalisyon hükümeti deneyiminden farklı olarak parti bu defa mecliste mutlak çoğunluğa sahip. BJP, Milli Demokratik İttifak çatısı altında uzun süredir birlikte olduğu partileri küstürmemek için elde ettiği salt çoğunluğa rağmen o partilere de hükümette bakanlık verdi. Yine de, bu kez bir tek parti hükümeti gibi davranıyor. Bu nedenle, BJP'nin 2014 sonrasındaki iktidar pratiği Hindu faşizminin geleceği bakımından kilit önem taşıyor. BJP bu dönemin sonunda kitle desteğini artırıp yeniden seçim kazanırsa faşizm tehlikesi artacak. Tarihinde ikinci kez seçim kaybederek iktidardan düşerse bu tehlike çok azalacak.

BJP hükümetinin ekonomi alanındaki temel hedefi ücretleri, vergileri ve arazi fiyatlarını düşük tutarak yabancı sermayeyi ülkeye çekmek, bu sayede ekonomik büyüme oranını yüksek tutmak. Modi, Çin'de ücretlerin ve arazi maliyetlerinin giderek yükselmesi nedeniyle alternatif arayışında olan yabancı sermayenin ülkeye akmasını ve Hint ekonomisinin Çin'e benzer, uzun dönemli bir yükseliş yaşamasını düşünüyor. Modi hükümeti bu hedefe bugüne kadar fazla yaklaşabilmiş değil. Modi, Arazi İstimlakı Yasası'nda devletin arazi istimlak yetkisini genişletecek ve istimlak bedellerini düşürecek değişiklikler yapmaya çalıştı. Büyük sermaye haricindeki tüm toplumsal sınıflar, özellikle de orta ve zengin köylülük buna karşı çıktılar. Hem Kongre Partisi hem de BJP içindeki çok sayıda çevre yasaya muhalefet etti. Gerek bu muhalefet gerekse çok güçlü olduğu Bihar eyaletinde seçimleri kaybetmesi BJP'yi geri adım atmaya zorladı ve tasarlanan değişiklikler yapılamadı.⁴⁸

Hinducu taban örgütlerinin yoksullar arasındaki sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinin BJP'nin başarısında oynadığı önemli role yukarıda değinmiştik. BJP bu faaliyetlerini iktidardayken de aksatmadan sürdürüyor. Kongre Partisi döneminde uygulamaya konan bir dizi sosyal programı da devam ettiriyor. Pek çok solcu Kongre Partisi'nin 2005–2006 döneminde uygulamaya koyduğu, isteyen tüm köy-

47 Christophe Jaffrelot, "The Class Element in the 2014 Indian Election...", s. 24.

48 Amy Kazmin, "India's Narendra Modi Stumbles on Land Reform", *Financial Times*, 9 Ağustos 2015.

lülere her yıl belirli bir müddet altyapı projelerinde asgari ücretle istihdam sağlayan Mahatma Gandhi Ulusal Kırsal İstihdam Garantisi Yasası'nın BJP hükümeti tarafından ortadan kaldırılacağını düşünüyordu. BJP ise bugüne kadar bu programa önceki hükümetten daha fazla kaynak ayırdı.⁴⁹

Öteki dinlerin mensuplarına, özellikle de Müslümanlara düşmanlık temelinde örgütlenen ve yükselen BJP'nin bu alandaki pratiği hem kendisinin hem de ülkenin geleceği bakımından kritik önem taşıyor. BJP iktidara geldikten sonra Müslümanlar üzerindeki baskı arttı. Büyükbaş hayvan kesimi üzerindeki kısıtlamaların genişletilmesi bunun en önemli veçhelerinden biri. Hinduizme göre kutsal sayılan ineğin ve benzer büyükbaş hayvanların kesimi kuzeydoğu eyaletleri, Kerala ve Batı Bengal haricindeki eyaletlerde öteden beri yasak. Ancak, yük taşımaya ve çoğalmaya elverişli olmayan büyükbaş hayvanların kesimi üzerinde bir yasak bulunmuyordu. Hinducu hareket uzun süredir her türlü büyükbaş hayvanın kesiminin yasaklanması için kampanya yürütüyor. Modi Gujarat'ta 2005'te bu tür bir yasağı yürürlüğe koydu. BJP'nin 2014'teki zaferinden sonra Haryana ve Maharashtra eyalet hükümetleri aynısını yaptılar. Kesim yasağına rağmen dana eti yemek henüz yasaklanmadı. Hinducu hareket bunun da yasaklanması için başlıyor. 2014 sonrasında büyükbaş hayvan ticareti ile uğraşanlar ve dana eti tüketenlere karşı düzenlenen (ve bazıları ölümlü sonuçlanan) saldırılarda artış görülüyor. Modi hükümeti Mayıs 2015'te tarımsal amaçlar haricindeki büyükbaş hayvan satışını ülke genelinde yasakladı. Hindistan Yargıtayı Temmuz 2017'de bu kararı iptal etti.⁵⁰ Hristiyanlar üzerindeki baskı da artıyor. Hinducu faşistlerin kiliselere saldırıları ve Noel kutlaması yapanlara yönelik tehditleri artıyor.⁵¹

49 Sanjeeb Mukherjee, "10 Years of MGNREGA: How the Modi Government Was Forced to Adopt the Scheme", 2 Şubat 2016, http://www.business-standard.com/article/opinion/10-years-of-mgnrega-how-the-modi-government-was-forced-to-adopt-the-scheme-116020200266_1.html; Liz Mathew, "Why the BJP Embraced MGNREGA, the 'Living Monument' of the UPA's Failures", 3 Şubat 2016, <http://indianexpress.com/article/explained/why-the-bjp-embraced-mgnrega-the-living-monument-of-the-upa-failures/>; Manas Roshan, "In a Hole: Political Realities Blunt Narendra Modi's Attack on the NREGA", 1 Mart 2016, <http://www.caravanmagazine.in/perspectives/in-a-hole-nrega> Modi hükümetinin var olan sosyal programları ortadan kaldırmak yerine daha etkili ve ekonomik biçimde kullanacağına ilişkin doğru bir tespit için bkz. Vanaik, s. 63.

50 "India's Supreme Court Suspends Ban on Sale of Cows for Slaughter", 11 Temmuz 2017, <https://www.nytimes.com/2017/07/11/world/asia/india-cows-slaughter-beef-leather-hindu-supreme-court-ban.html>

51 "Fear Grips India's Christians Amid Church Attacks", 2 Şubat 2015, <http://www.dw.com/en/fear-grips-indias-christians-amid-church-attacks/a-18235914>; "Right-wing Hindu Groups Target Christmas in India", 22 Aralık 2017, <http://www.dw.com/en/right-wing-hindu-groups-target-christmas-in-india/a-41906732>

Dahası, kast sisteminin neden olduğu ekstra baskı ve sömürüden kurtulmak için Hinduizmi terk edip Hristiyan ve Müslüman olan pek çok Dalitin yeniden Hinduizme geçmesi için VHP ve RSS agresif bir kampanya yürütüyor. Hinduizme dönüş karşılığında maddi yardım ve istediği kasti seçme hakkı vaat ediyorlar. Bu teşvikler işe yaramazsa şiddet ve tehdit yoluyla halkı ikna etmeye çalışıyorlar. Hinduizme geri dönüş büyük törenlerle gerçekleştiriliyor. Hinducu hareket, bu törenleri seferberlik aracı ve güç gösterisi olarak kullanıyor. Bu törenler yapıldıkları bölgelerde Hindular ile diğer dini gruplar arasındaki ilişkileri daha da kötüleştiriyor.⁵²

Hristiyanların ve Müslümanların örgütleri ile laik demokratik kitle örgütleri başbakan Modi'yi yukarıda özetlenen pratikleri kınamaya ve engellemeye defalarca davet ettiler. Modi bu çağrılara tatmin edici yanıtlar vermedi. Bu durum Hinducu faşistleri giderek cesaretlendiriyor. Uttar Pradeş eyalet parlamentosunun BJP'li bir milletvekili 2024'te Hindistan'ın tamamen Hindu bir ulus haline geleceğini ilan etti.⁵³

BJP hükümeti, başta Jawaharlal Nehru Üniversitesi (JNU) ve Haydarabad Üniversitesi (HU) gibi (Türkiye'deki Boğaziçi ve ODTÜ'ye benzeyen) prestijli kamu üniversiteleri olmak üzere sosyalist solun güçlü olduğu üniversiteleri hedef tahtasına oturttu. Hindistan'da BJP hükümeti Keşmir'deki baskıcı uygulamalarına karşı çıkan akademisyenleri ve öğrencileri "vatana ihanet" suçlamasıyla baskı altına alıyor. Şubat ve Mart 2016'da JNU'da yaşanan ve ülke gündeminin baş köşesine oturan olaylar bu baskı kampanyasının en bilinen örneğidir. Olaylar zincirinin ilk halkası Şubat ayında Keşmirli ayrılıkçı militan Afzal Guru'nun idamını protesto etmek için kampüste yapılan bir eylemdir. Guru 2001'de Hindistan parlamentosuna yapılan silahlı saldırının planlayıcısı olduğu gerekçesiyle 2013'te idam edilmişti. İnsan hakları savunucuları Guru'nun yargılanması ve cezalandırılması sürecinde yasalara ve insan haklarına aykırı pek çok uygulama yapıldığını uzun süredir iddia ediyorlar. Guru olayı, kangren halindeki Keşmir ulusal sorununun sembollerinden birisi haline geldi. JNU'da yapılan eylem sırasında Keşmir'in bağımsızlığının lehine sloganlar atıldı. Bunun üzerine Hinducu hareket JNU'daki solculara karşı dört koldan saldırdı. Yukarıda anılan Hinducu üniversite öğrencilerinin örgütü ABVP, Hindistan bayrakları ve Hinduizmi simgeleyen safran bayraklarının açıldığı kitlesel eylemler düzenledi. Bu eylemlerde JNU'daki öğrenciler "bölücü", "vatan haini"

52 "Indian Agra Muslim Fear Conversions to Hinduism", 11 Aralık 2014, <http://www.bbc.com/news/world-asia-india-30429118>; "30 Christians Converted in Kerala: VHP", 22 Aralık 2014, <http://www.thehindu.com/news/national/30-christians-converted-in-kerala-vhp/article6713944.ece>

53 "50 Per Cent of Muslims Converted from Hinduism, Will Return: BJP MLA from UP", 15 Ocak 2018, <http://indianexpress.com/article/india/50-per-cent-of-muslims-converted-from-hinduism-will-return-bjp-mla-from-up-5024846/>

ve “Pakistan işbirlikçisi” ilan edildiler. Hemen ardından üniversite yönetimi izin verilmediği halde söz konusu eylemi yaptıkları için öğrenciler ile ilgili disiplin soruşturması açtı. BJP’li İçişleri Bakanı Rajnath Singh ise Delhi polisine milli birliğe karşı eylem yapan kimsenin hoş görülmemesi, derhal gereğinin yapılması emrini verdi. Bu emrin ardından aralarında JNU Öğrenci Derneği’nin başkanı ve Hindistan Komünist Partisi üyesi Kanhaiya Kumar’ın da olduğu altı öğrenci tutuklandı. Bu öğrencilere sömürge döneminden kalma “düzene karşı isyana teşvik” (*sedition*) suçlamasıyla ömür boyu hapis cezası talebiyle dava açıldı. Bu olayın ardından başta JNU olmak üzere ülke çapında çok sayıda kampüste ve meydanlarda haftalar boyunca JNU öğrencilerini savunan eylemler düzenlendi. Bu süreçte medyanın büyük bölümü JNU öğrencilerini hedef tahtasına oturttu. Direniş neticesinde Kumar serbest bırakıldı. Ancak, baskılar ve tehditler devam ediyor. BJP’nin gençlik kolunun liderlerinden biri Kumar’ın dilini kesen kişiye 500 bin Rupî ödül vereceğini duyurdu. Tepkiler üzerine bu kişinin parti ile ilişkisinin kesildiği duyuruldu. Delhi’nin pek çok semtinde Kumar’ın kellesine ödül koyan afişler asıldı. Modi yönetimi direniş nedeniyle bir ölçüde geri adım atsa da, JNU merkezli olaylar dizisi Hinducu hareketin tüm ulusu temsil etme, onun adına konuşma çabasına hizmet etmiştir.⁵⁴

Modi yönetimi, tarih başta olmak üzere sosyal bilimler alanında laiklerin ve solcuların etkisini kırmak için hummalı biçimde çalışıyor. Nehru Müzesi ve Kütüphanesi ve Hint Tarihsel Araştırma Konseyi gibi merkezi hükümete bağlı önemli kurumların yönetimleri değiştirildi.⁵⁵ İlk ve orta öğretim ders kitaplarının Hinducu tarih ve toplum anlayışına uygun biçimde yeniden yazılması için de yoğun çaba harcıyor.⁵⁶

Modi hükümeti, Yeşil Barış (*Greenpeace*), İnsan Hakları İzleme Örgütü (*Human Rights Watch*) gibi yabancı kuruluşların ülkede faaliyet yapma iznini bu örgütlerin ülkeyi bölmeye, huzursuzluk çıkarmaya çalıştığı gerekçesiyle iptal etti. Bu uygu-

54 “Kanhaiya Kumar: ‘Sedition’ Student Returns to JNU with Fiery Speech”, 4 Mart 2016, <http://www.bbc.com/news/world-asia-india-35723400>; “Kanhaiya Kumar on Sedition and ‘Freedom’ in India”, 7 Mart 2016, <https://www.aljazeera.com/news/2016/03/qa-sedition-india-outspoken-student-leader-160307041526980.html>; Piyasree Dasgupta, “BJP Leader Allegedly Announces Rs 5 Lakh Reward For Anyone Who Cuts Off Kanhaiya’s Tongue”, 5 Mart 2016, https://www.huffingtonpost.in/2016/03/05/kanhaiya-kumar-bjp-threat_n_9388680.html

55 Hindistan’da muhalif öğrencilere ve akademisyenler üzerindeki artan baskıya ilişkin bkz. Manash Firaq Bhattacharjee, “Making India Great Again”, 10 Mart 2017, <https://www.nytimes.com/2017/03/10/opinion/making-india-great-again.html>

56 Christophe Jaffrelot, “Why the BJP Rewrites History”, 7 Haziran 2016, <http://indianexpress.com/article/opinion/columns/why-the-bjp-rewrites-history-textbooks-jawaharlal-nehru-aurangzeb-bala-gangadhar-tilak-aurobindo-2838231/>

lama da Hinducu hareketin popülaritesini artırmak için yoğun biçimde kullanıldı.⁵⁷

Son olarak, Modi etrafında bir kişi kültü yaratmak için yoğun bir kampanya yürütülüyor. Yukarıda işaret ettiğimiz gibi, bu kişi kültü Modi'nin dindar, enerjik ve mücadeleci bir lider olduğu varsayımına dayanıyor. Modi liderliğinin Hindistan'ı geri kalmışlıktan kurtarmak, rakibi Çin'i yakalamasını sağlamak, ülkenin iç ve dış düşmanlarını yenmek, nihayet 21. yüzyılı Hinduların altın çağı haline getirmek için tarihi bir şans olduğunu iddia ediyor. Bu iddia, gerek medyada, gerekse on binlerce Modi taraftarının etkili biçimde kullandığı sosyal medyada dile getiriliyor. Bir bölümü Hinducu faşist örgütler tarafından maaşa bağlanan sosyal medya trolleri, Modi kültürünü güçlendirmek ve ona karşı çıkanları küfür ve tehditler ile yıldırma için sosyal medyayı etkili biçimde kullanıyor.⁵⁸

Sonuç

Hindu milliyetçiliği, Hint alt-kıtasındaki Hindu-Müslüman ayrımı ve düşmanlığı temelinde oluşmuştur. Britanya sömürge yönetiminin Hindistan ulusal bağımsızlık mücadelesini zayıflatmak için dini ayrımları kışkırtma politikasının da etkisiyle 19. yüzyılın ikinci yarısında başlayan ve 1947'de (alt-kıtanın aynı anda hem bağımsızlığına kavuşması hem de Hindu-Müslüman ayrımı temelinde bölünmesi sürecinde) zirveye ulaşan kanlı din çatışmaları siyasal Hinduculuğun politik zeminini döşemiştir. Küçük ve orta ölçekli burjuvazinin ve üst-orta kastların çekirdeğini oluşturduğu siyasal Hinduculuk, RSS'nin kurulduğu 1925'ten günümüze değin paramiliter bir örgüte yaslanmıştır. Hem Kongre Partisi'nin (nispeten) laik politikalarına hem de komünist harekete karşı militan mücadele vererek örgütlenmiştir. "Büyük Hindistan" hayaline dayalı, yayılmacı bir programa sahiptir. Kısacası, Hindu milliyetçiliği faşist bir siyasi harekettir. Hindu faşizminin oy oranı 1990'lardan evvel % 10 civarındaydı. Kongre Partisi'nin 1991'den sonra hızla neoliberalizme dönüşü ile birlikte artan kitlesel hoşnutsuzluk ve Hindistan komünizminin uzun süredir devam eden sosyal demokratlaşması ve 1989-91 sonrasındaki moral ve itibar kaybı, faşist BJP'nin yükselişinin zeminini oluşturmuştur. BJP bir yandan Hinducu büyük sermayeyi güçlendirmek için neoliberal politikaları kabul etmiş, diğer yandan neoliberal politikaların faturasını ödeyen kent ve kır emekçilerine taban örgütleri ve eyalet yönetimleri aracılığıyla sosyal hizmetler ve yardımlar sunarak alt sınıflar arasındaki desteğini artırmıştır. 1977-80 ve 1998-2004 aralığında ko-

57 Samant Subramanian, "India's War on Greenpeace", 11 Ağustos 2015, <https://www.theguardian.com/world/2015/aug/11/indias-war-on-greenpeace>; "India: Foreign Funding Law Used to Harass 25 Groups", 8 Kasım 2016, <https://www.hrw.org/news/2016/11/08/india-foreign-funding-law-used-harass-25-groups>

58 Swati Chaturvedi, *I am a Troll: Inside the Secret World of the BJP's Digital Army*, Yeni Delhi: Juggernaut Books, 2016.

alisyon hükümetlerinde yer alan Hinducu hareket, BJP'nin 2014 genel seçiminde % 31 oy oranıyla tek başına iktidara gelerek bugüne kadarki en büyük başarısını kazanmıştır.

Hindistan'ın çok karmaşık bir toplumsal yapıya sahip olması, farklı kastlar, etnik gruplar ve bölgesel çıkarlar temelinde örgütlenmiş çok sayıda siyasi partinin varlığı BJP'nin oy oranını artırmasının önünde ciddi engel oluşturuyor. Ayrıca, içinde buldukları krize rağmen Hindistan'daki düzen içi ve dışı muhalefet çok zayıf değildir. Bu nedenle, BJP'nin önünde zorlu bir yol var. Taban örgütleri ve sosyal yardım ağları aracılığıyla alt sınıflar ile giderek yoğun ilişkiler kurarak yükselen Hinducu faşizme (ve ona benzeyen öteki dinci sağ hareketlere) karşı laikliği ve demokratik hakları savunmak yeterli değildir. Israrlı ve sistematik bir işçi sınıfı politikası ve örgütlenmesi haricinde hiçbir yöneliş bu tip hareketleri kalıcı olarak geriletemez.